

DEMOKRAT

هه و النامه ی کتیب

S o n d a M i r i n ê

Sonda me mirin e di riya te de welat
Kefen û kirasên me ne, ferman û xeml û xelat
Xêncî mirinê dinê de ji bo me nebûye xebat

Xwîna me hat firotin pê bikirin Kurdistan
Em diltîyê naxwazin pir rûmet e goristan

.....
F A Î O B U C A K

Xwendevanên Hêja,

Hêjmarê yêkê a DEMOKRAT der çu. Demokrat piştî, yêkîtiya Partî Demokrat a Kurdistan (PDKT) pêk hat dest weşana xwe kir. Ev jî nişana xeta siyasî a kovarêye. Me vê hêjmarê de, pirtir cêh da yekîtiyê û em li ser girîngiya yêkîtiya Partî sekinîn. Wek din em li ser kirîna gelê xwe li Kurdistanê Başur sekinîn.

Wek me naveroka Kovarê de jî dayî xuyakirin; emê kas imkanên xwe cih bidin dîtin û rexnê xwendevana. Pê guman wê kêmasiyên me hebin. Lê emê hevl bidin hêdî, hêdî xwe ji kêmasiyên heyî xilas bikin.

Xwendevanên me gerek ne tenê kêmasiyên me bibînin û bêjin. Gerek xwendevan alîkariyê bikin ji bo em kêmasiyên xwe jî kêmbikin.

Redaksiyon

D E M O K R A T

Kovara Siyasî û Çandî

HÊJMAR : I / Çiriya Paşîn / 1988

Xwedî : W. Demokrat

Perpîrsîyar : D. Jêlî

Navnîşan : Demokrat

c/o Eliak Nybykroken I9

I63 70 Spanga/SWEDEN

EW TEKOSHÎNA ME
YA DÎ RIYA
SERXWEBUNA
KURDISTANÊ DE
DÎJÎN...

Li Bakurê Kurdistanê damezirandina Partî Demokratî Kurdistan, bi giştî ji bo tevgêra rizgariya netewa Kurd bi destxistinek mezin bû. Bi damezirandina Partiyê, xebata siyasî û baweriyên netewî di nav gelê Kurdistanê de tekûztir bû. Partiyê, li bakurê Kurdistanê welatparêzên ku dilê xwe dabûn doza Kurd û Kurdistanê di himbêza xwe de civandin û her ku çû dora xwe firehtir kir. Bi firehbûna bingeha Partiyê, zanîna netewî roj bi roj di nav gel de şax vedida. Welatparêz û gelek ronakbîrên Kurd xwe li dora Partiyê civandin û dora Partiyê civandin û doza xweya netewî gav berûpeş dibirin.

PDK, li alîkî li bakurê Kurdistanê xebata xwe bi rêve dibir, ji alîkîde de ji alîkarîyek gelem mezin bi şoreşa başûrî Kurdistanê re dikir.

Hişyarbûn û pêşdeçûna gelê Kurd, dijminê kolonyalîst pir ditirsand. Ji ber vê yekê dijmin ji bo astenda di rîya xebatê de çêke û ji bo partiyê ji holê rake gelek fen û fût dikirin û bi hemî awayî êrişên xwe ên tûj tanîn ser Partiyê. Lê êrişên Partiyê tucarî nikarî bû Partiyê biherifîne. Gelek caran Partî di delevên teng re derba dibû, bi gelek kesan re bêbawerî çêdibû. Lê her carê tekoşerên Partiyê, kar û xebata xwe ya bi bîr û bawerîya serxwebûna Kurdistanê her dewam kirin hiştin cardin Partî li ser lingên xwe bisekine. Ji ber ku ew rayên Partiyê yên ku di nav gelê Kurd de şaxdayîn tucarî hişk nebûbûn.

Sekreterê giştî û ê yekemîn hevalê hêja û tekoşer Faîq Bucaq û sekreterê giştî ê duwemîn hevalê Hêja û tekoşer Saîd Elçî, di rîya tekoşîna rizgariya Kurd û Kurdistanê de hatin şehîd kirin. Bi sedan tekoşerên Partiya me di rîya wan re çûn. Wan canê xwe fedayî Kurdistanê kirin. Tovên serxwebûna Kurdistanê û azadiya milletê Kurd bi xwîna xwe avdan.

Hevalên nemir,

Şehîdên Kurdistanê!

Piştî we di rîya tekoşîne de serê xwe danî, Partiya ku we emanetî gelê Kurd kirî, carna pir bi hêz bû. Dijmin her êrişên xwe li ser Partiya me û gelê me kirî, carna pir bi hêz bû. Dijmin her êrişên xwe li ser Partiya me û gelê me berdewam kir û hê jî bi hovîtî dike. Bi sedan tekoşerên Partî li du we hatin û di rîya serxwebûna welatê xwe de şehîd bûn. Le mixabin gelek caran astengên mezin di rîya xebata Partiyê de çêbûn. Nexweşiyê di nav endemên Partiyê de rû dan. Dema ku di tengasiyê de di nav kadroyan de bêbawerî pêk hat, gelek kesan dev ji tekoşîne berdan. Bîr û baweriyên Partiyê hatin tahrîb kirin. Ev hejin(?) ku ji kar û xebata Partiyê ditirsiyan, destên xwe yên bi girêj dirêjî hundurê Partiyê kirin. Bi van kiryaran Partî ji hêz ket. Gelek kesan refê Partiyê kirin. Bi van kiryaran Partî ji hêz ket. Gelek kesan refê Partiyê terk kirin. Lê Partî tucara neherifî û xwe ji rîya tekoşîne neda alîkî. Her carê kadro û endemên Partiyê li hember hemî xerabîyan li ber xwe dan. Bîr û bawerîya wan hişt ku nexweşî di nava Partiyê de nemîne. Di roja îro de, me problemên xwe hemî çareser kirin. Me yekîtiya Partiyê a ku hatibû tehinandin ji nû de çêkir. Em bi hemî awayî li mîrasa we a giranbiha xwedî derketin.

Ew şopa we ya tekoşîne û çareserkirina meselên navxweyî didomînin.

KÜRDİSTAN

ULUSAL

KURTULUŞ

SAVAŞINDA

YENİ

BİR

YAYIN...

Demokrat

Kürdistan ulusal kurtuluş savaşımızda halkımız, yıllardır yaşadığı sıkıntılı, sancılı, zorlu günlerin bir dönemini daha yaşıyor. Ülkemiz, sosyo ekonomik ve siyasal gelişmelerin etkisini gerek bölge ve gerek dünya koşullarına uygun olarak oldukça zor koşullar yaşıyor. Özellikle iç dinamizmin her sürecin, bütün olarak dış dinamiklerle etkilendiği ve iç dinamikler şu veya bu ölçüde dış güçlerin etkisiyle bölündüğü günümüzde daha da somutlaşan ulusal kurtuluş savaşımızın gerçekliğidir. Yaşanan sürecin önemli dinamiklerinden biri olan ulusal demokratik devrimci hareketimizin bölünmüşlüğü, devrimci demokratik güçleri tümüyle harekete geçiremediği ve ortak düşmanı daha bir güçlü vurabilme koşullarını zayıflattığı, düşmana karşı gücümüzü seferber edemediğimizi, bölünmüşlüğümüzle bir daha acı bir şekilde yaşadık. Olumsuz sürece son vererek düşmana ortak hedeflerimizde daha güçlü vurabilmenin alternatifi olan ulusal devrimci demokratik örgütlenme şartlarını yaratmanın günümüzde oldukça belirgin önem kazandığı bizlerce bilinen gerçekliktir.

Doş da düşman da bilir ki, Kürdistan bölünmüşlüğüne rağmen sömürgeciliğe karşı savaşında onurlu bir geçmişi var. Yıllardan beri dişe diş sürdürülen kavgada Kürt ulusal hareketi yenilmedi. Fakat çok yönlü zaafı, özellikle

örgütsel parçalanmışlığın getirdiği tahribatlar zaferleri engelleyen önemli nedenlerdendi. Ulusal kurtuluşun zaferle sonuçlanamaması sosyo-ekonomik ve siyasal yapılanmalarda ciddi tahribatların oluşmasına neden oldu. Sosyal ve ekonomik yapı sömürgeci güçlerce dinamitlendiği gibi ülkemizin iç dinamikleri, halkımızın ileri güçleri amansız tahribatlar karşısında ülke şartlarına uygun alternatifler yaratmaktan çok, dış dünyadaki gelişmelerin etkisinde kalarak varlığını tehdit etmeye başlayan "modelcilik" anlayışını tercih etti. Bu nedenle de son 10-15 yılın faturası oldukça pahalı oldu. Sonuçları hepimizce bilinmesine rağmen, tüm politik olgular önlerine halkımızın ulusal kurtuluşunu hedef olarak koymalarına rağmen, bölünmüşlüğü de sürdürmekten vazgeçmiyorlar.

Partimiz, bölünmüşlikle geçirdiği dönemi değerlendirerek, günümüzde yaşanan koşulları ülkemizin somut koşullarına, çıkarlarına denk düşen birlik sorununda somutlaştırdı. Ulusal, devrimci, sosyal dönüşümcü olan partimizin bayrağı altında yeniden birleşmek, özelde Kuzey Kürdistan'ın, genelde Birleşik Demokratik Kürdistan'ın bağımsızlığı uğruna savaşacağını ilân etti. Kürdistan gerçeklerine uygun mücadele hattı, günümüzde yaşanan gerçeklerle de görüldüğü gibi sağ veya sol gibi ideolojik, politik

bölünmeler değil, halkımızın birliği temel alınarak, demokratik örgüt, özverili çalışma, dürüstlük anlayışıyla örgütsel yapı içinde düşünceye saygı temelinde yeniden örülen örgütsel yapıyla, halkımızın kurtuluşu yolunda, büyük mesafe katedileceği inancıyla parti birliğini gerçekleştirdik. Birliğimize yeni boyut kazandırdık ve ilk adımımızı demokratik kitle yayını ile sürdürmeye karar verdik. İdeolojik ve politik çalışmalarımızın ortak noktalarının somut adımı olan ve birliğimizi daha sağlıklı sürece sokma amacını güden ve Kürt ulusunun tüm sınıf ve katmanlarına hitaben, örgütsel yapımızı daha yığınsallaştıracak olan düşmana karşı savaşta daha güçlü adımlar atabilmek için yayın hayatımıza bir yenisini kattık. Demokrat ismiyle yeni bir yayın organını örgütsel yaşamımıza ve örgütsel birliğimize "demokratik yayın" ilkesiyle, demokratik kitle yayınıyla ulusal kurtuluşumuza güç katacağımız inancıyla yola çıkıyoruz.

DEMOKRAT; Kürdistan'da Türk devleti kapitalizmi ulusal demokratik dönüşümleri Türk devleti çıkarı doğrultusunda sürekli engelleyerek, ucuz işgücü ve hammadde kaynaklarını kullanarak, ayrıca Kürdistan'ın bölgedeki stratejik konumuyla sürekli uluslararası ilişkilerde diploması manevraları yaparak, uluslararası desteği engellemekte ve üretimin geri üretim biçiminde varlığını sürdürmesine neden olmaktadır. Günümüzde Kürdistan' da üretim yarı-feodal ve kapitalizme geçişin ağır koşullarını yaşayan sömürge bir ulus olmanın sancılarını yaşamaktadır.

- Sömürgeci Türk devleti sömürüsünü merkezi otorite ve generaller aracılığıyla sürdürmektedir.

- Sömürgeci devlet mülkiyeti Kürdistan'da kurumlaşarak yeraltı ve yerüstü zenginlik kaynakları tekellere peşkeş çekilmektedir.

- Devlet güvencesi altında bankalar, sigortalar, acentalar aracılığı ile sermaye ve meta ihraç ederek sömürgeci talanını sürdürmektedir.

- Tarımda Kürdistan'ın en verimli toprakları sömürgeci devletin üretme çiftliklerince işgal edilerek veya tekellerce satın alınarak, Türkiye koşullarında en modern araçlarla üretim yapılarak sömürülmekte ve zenginlikler Türk devletinin metropollerine taşınmaktadır.

- Hayvancılık sömürgeci devlet kurumları aracılığı ile sömürülmekte ve döviz kaynağı olarak tekelci Türk sermayesine güç verilmektedir.

- Yeraltı zenginlik kaynakları Türk sermayesi için zorunlu olan kaynaklar, uygun koşullarda devlet aracılığıyla işletmeye açılmaktadır.

- Kürdistan'da biriken sermaye sürekli metropollere göçe zorlanmıştır.

Demokrat yayınıımız, Türk devletinin ülkemi-zi talan etmesine karşı Ulusal Demokratik Savaşı tüm olanaklarıyla desteklemek ve Bağlantısız Demokratik Devlet olma amacına hizmeti amaç edinir.

DEMOKRAT yayın hayatına başlarken,Orta-Doğu'da, sistemlerin mevziler kazanmak için yoğun çatışmaların sürdürüldüğü bölgedir. Kürdistan da nasibini bu süreçten almaktadır. Ülkemizin bölünmüşlüğü bölgede uluslararası çatışmaların da zorunlu alanı olmaktadır. Sistemler kendi çıkarlarına uygun mevzileri koruyabilmenin manevralarını gününbirlik politika içinde sürdürmektedirler. Demokrat yayınıımız Bağlımsız Bağlantısız Birleşik Demokratik Kürdistan kuruluşu amacını hedef edindiğinden bölgede sistemlerarası çatışmaların yandaşı olmaktan çok, sistemlerin tahribatlarını teşhir etmeyi bölgedeki çelişkileri ulusal kurtuluşumuzun çıkarları doğrultusunda değerlendirmeyi ve uluslararası dayanışmanın koşullarını yaratmayı amaç edinir.

DEMOKRAT, günümüzde uluslararası yumuşamanın dünya güçler dengesi arasında her geçen gün daha da boyutlandığını, sistemler arasında sosyo-ekonomik bağlantıların geliştirilmesi doğrultusunda olumlu anlaşmaların yapıldığını gözlemlerken, diktatörlüklere tekabül eden yönetimlerin, bir dizi reformlarla "demokrasiyi" amaç edindiklerini, işgalci güçlerin işgal ettikleri bölgelerden çekilmeyi amaç edindiklerini halkın kendi geleceğini tayin etme kararına saygı gösterilmesi gerektiğini yakinen gözlüyor. Dünyadaki bu olumlu gelişmeler karşısında Kürdistan sorununda dünya kör sağır ve dilsiz. Yeni Hiroşimaları yaşıyan halkımızın yılmadığını, kendi gücüne güvenerek kurtuluş savaşını gerçekleştireceği inancını gözlemlemektedir.

DEMOKRAT, günümüzde Kürdistan Devriminin:

- Orta-Doğu ve uluslararası sorun olduğunu,
- Birleşik Bağımsız Demokratik Kürdistan kuruluşunda merkezi bir otoritenin oluşturulmasının gerekliliği sorununu,
- Sömürgeci talana son verme,
- Devrimimizin düşmanlarını ve onların destekçilerini dünya kamuoyuna teşhir etme,
- Ülkemizde yaşanan azınlıklar sorununu,
- Dil, kültür, eğitim sorunlarını,
- Anti-sömürgeci olan tüm güçleri Kürdistan devriminin dinamik güçleri olarak tanımlama,
- Kürt ulusunun devlet olma istemi,
- Bölge ve Dünya demokrasi güçleriyle ilişkiler sorunlarını tesbitle birlikte yayın organımızın demokratik yayın ilkesiyle yola çıkarak görüşlerin, düşüncelerin olumlu, Kürdistan devrimini geliştirici tartışmaları açıkça yazılabileceğini belirler.

DEMOKRAT, yüzyıllardır yaşadığı topraklarında "yok"la sayılmış, onlarca yıldır sürdürülen imha politikalarına karşı "bir halkın yokedilemeyeceği" yargısını dünyaya bir kez daha kanıtlayan Kürt halkına seslenecek. Bu nedenle de Kürdistan'ın dört parçasında süregelen savaşın acil sorunlarını halkımıza duyuracak.

DEMOKRAT, yayın amacını ulusal-devrimci-demokratik propaganda ve ajitasyon görevi doğrultusunda belirler.

Tek tek kişilerden, her eğilimden siyasi yapılanmalara değin ulusumuzun kurtuluşu doğrultusunda öne sürülecek her türlü görüş ve düşünceyi eleştiri/özeleştiri ilkesini, bölmek, parçalamak, yıkmak gibi olumsuzluklar için değil, hatayı tekrarlamadan en doğruyu başarabilmek, fısıltı, dedikodu ile siyasi kavgayı sürdürmek yerine, demokratik anlayışın hakim kılındığı tartışmalar zemininde okurlardan gelen yazı, röportaj, haberlere yer verilecek. Kürdistan'da sürdürülen mücadeleden, siyasal ve sosyal gelişmelerden okurlarını haberdar etmek, bu konudaki yorum ve görüşlerini dile getirmek, böylece yayın aracılığıyla Kürdistan'ın kurtuluşu için "varım" diyen güçler arasında köprü kurmak görevini yerine getirmeye çalışacak.

DEMOKRAT, aynı zamanda dünyadaki bağımsızlık, demokrasi mücadeleleriyle ilgili haberlere, yazılara ve yorumlara da yer verecek. Ayrıca dünya basınında Kürt halkı ve Kürdistan'la ilgili gelişmeleri yorumları

Kürdistan kamuoyuna aktarmayı da üstlenir.

Gelişimi onlarca yıldır insafsızca baskı altında tutulan Kürt dilinin çağdaş özgürlüğünün sağlanması ve halkımızın dilini, yaşamın tüm alanında kullanabilmesinin demokratik gelişiminin sağlanabilmesinin koşullarını yaratabilmede yayın düzeyinde etkin politika sürdürmeyi amaç edinirken;

Tüm Kürt demokratlarına, devrimcilerine, yurtseverlerine, sosyalistlerine sesleniyoruz: Bağımsız Demokratik Birleşik Kürdistan'ı hedefleyen DEMOKRAT yayınına omuz verin.

Yeni Bir Yayın: D e m o k r a t

A. DİKİLİ

Demokrat isimli yeni bir yayın Kürdistan Ulusal Kurtuluş mücadelesinde yer alacağı haberi aldığımında, aklıma hemen diğer yayınlar geldi. Her yayın ilk çıktığında kendisini herkesinmiş gibi göstermeye çalışıyor, nihayetinde ise ya hiç kimsenin olmuyor veya daha belirli bir düşünceyi ürünü durumuna geliyor. Siyasi gurupların yayın organlarını bu kategoriden uzak tutuyorum, çünkü her siyasi gurubun kendi düşünce ve ideolojisi sistematiği içerisinde yayın çıkarma ve bu yayınları doğru bulduğu parti ve gurupçıkarlarının propaganda aracı durumuna getirme hakkı vardır. Ben daha çok Kürtlüğün malı ve guruplararası politika yapmadığını iddia eden yayınlarla yönetiyorum eleştirimi.

Demokrat isimli yayının çıkışında ise herhangi bir şatafat ve bağirtı duymadım. Çok samimi arkadaş çevresinden böylesi bir yayının çıkacağını duydum. Bu yayının Kürdistanı olacağı içeriğinin Kürdistana yönelik olacağını duydum. Yazı yazıp yazmayacağım sorulduğunda ise hiç tereddüt etmedim, yazacağımı ilettim. Kürdistan Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın yalnız bir iki veya beş on değil, yüzlerce yayınla desteklenmesi gerekir düşüncesindeyim. Yalnız bu yayınlar temel çalışma biçimi olarak ele alınmalıdır. Temel çalışma biçim ve stratejisi Peşmerge örgütlenmesinin Kuzey Kürdistan'da da gelenek haline getirilmesi ve savaş alanında yerini almasıdır. Bunun kolay bir iş olduğunu söyleme basitliğine düşmüyorum veya ajite olsun diye söylemiyorum. Herkes bunu söylüyor. Önemli olan bu konuda adım atmaktır. Yıllardır bunu çığırınlar hayatın pratiği dışına düşmüşlerdir, daha az çığırınmış olanlar bugün hayata müdahale etmeye uğraşmaktadırlar.

Demokrat isimli yayının çıkışını olumlu buluyor ve selamlıyorum. Kürdistan Ulusal Savaşı'nın sesi olmasını ve sıcak alanlardan gelen haberlerin müjdeleyicisi olmasını umuyorum. Ben her türlü çalışmanın umut veren bir yanının olduğunu savunuyorum, eğer bu çalışmada ulusal kurtuluşu hizmet herşeyin önünde ise. Ulusumuz sonuna kadar fedekardır, bizim daha fazla fedekar olmamız gerekiyor. Sizlere bazı yazılarımı gönderiyorum. Uygun buldukaça yayınlarsanız sevinirim. Bu yazılar daha önce K.Press gazetesine gönderilmişti. Bilemediğim nedenlerden dolayı yayınlanmadı. Hepinize Kürdistanı selamlarımı iletiyor, başarıları olmanızı diliyorum.

Osman Zorlu

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE SORUNLARIMIZ . .

B Ö L Ü N M Ü Ş L Ü K

VE

B İ R L İ Ğ İ N G E R E K L İ L İ Ğ İ

Ülkemiz Kürdistan, tarihinin en önemli darboğazından geçiyor. Yurdumuzun her parçası varolma veya yokolma dönemecinde. Güney Kürdistan adeta boşaltılmış durumda. Doğu Kürdistan, nasıl sonuçlanacağı belli olmayan bir baskı cenderesinde. Batı Kürdistan'da halkımızın büyük bir kesimi vatandaş dahi kabul edilmemekte, halkımızın asimile edilmesi doğrultusunda yoğun devlet baskısı sürdürülmektedir. Kuzey Kürdistan özel ordu birliklerinin binlerce komando polisi ve köy koruculuğu sisteminin saldırı ile yüzyüze. Ülkemizin bu parçasından insanlarımız zoraki göçe zorlanmakta, gittikleri alanlarda sefaletle terkedilerek asimilasyonları hızlandırılmaktadır. Kaba hatlarıyla bu şartların bize dayattığı "olmazsa olmaz" noktasına gelen birlik sorunu, Kürdistan'ın geçmişinden bu yana tartışılan, fakat ulaşılamayan bir arzu ve ihtiyaçtır. Amerikalı gazetecinin dediği gibi "3000 yıllık " özgür vatan mücadelemizdeki başarısızlığın temeli olan bölünmüşlük, hep düşmanın yararlandığı, provoke ettiği bir olgudur. Peki, nedir bizi birlikte hareket etmekten alıkoyan sebepler? Cevap hem basit hem de karmaşıktır ve yıllardan beri halkımızın arasında tartışılıyor. Bu sebeplerden önemli gördüklerimizi şöyle sıralayabiliriz:

A) Tarihî Sebepler.

1. Din ve mezhep ayrılıkları.
2. Lehçe ayrılıkları
3. Aşiret ayrılıkları ve feodalite

B) Günümüzdeki diğer sebepler ve düşünsel alanda ayrılıklarda sekterizm.

A) Tarihî Sebepler:

1. Din ve Mezhep Ayrılıkları :

Bilindiği gibi, sömürgecilerin Kürdistan-halkını bölmek için başvurduğu silahların başında din ve mezhep ayrılıkları geliyor. Müslümanlık Orta-Doğu milletlerince (hristiyan ve museviler hariç) kolay bir kabul görürken, ülkemize yerleşmek için 400 yıl mücadele vermek zorunda kaldı. Ama müslümanlığın ülkemize girişi bir taraftan Emevilerin etkisiyle olurken öteyandan (şia)İran ve Irak kanalıyla oldu. Böylece Kürtler müslümanlığın iki ana mezhebi olan şia ve sunni mezheplerini birlikte kabul etmiş oldu. Bu mezheplerin dışında Kürdistan'da yezidilik, dürzilik ve hristiyanlık da varlığını sürdürüyordu.

Önceleri önemli gibi görünmeyen ve pek sorun çıkarmayan bu ayrılık, sonraları Kürdistan'ı aralarında paylaşan devletler için bulunmaz fırsatlar sundu. Bilhassa Osmanlı İmparatorluğu, yabancı bir cisim gibi Anadolu'ya yerleşen Türklüğü tutundurmak için yerli ulusların iç ayrılıklarından sonuna kadar yararlandı. Onların yerli ulusları asimile etme planı, I.Murat döneminde "Sultan fermanı" ile başlatılmıştı. Yavuz Sultan Selim batıda olduğu gibi İmparatorluğunu doğuda da genişletme çabalarına girişirken, Kürtleri kazanmaktan çok İran şahının şiiliğini çok iyi kullanmıştı. İdris-i Bitlisi'nin İran Şahından ziyade Osmanlı padişahı lehine çalışarak bir nevi federasyon oluşturmak için Kürt Beylerinden imza toplaması ve onları harekete geçirmesi Yavuz'un işini kolaylaştırmıştı. Önemlileri Hasan Keyf emiri Malik Şah, Meyafarqin emiri Ahmed beg, Sasun emiri Muhammed beg, Agil beyi Qasım beg ve Palu beyi Cemşid beg olmak üzere 25 Kürt beyi Yavuz'a sadakat bildirerek Şah İsmail'le ilişkilerini kesti. Buna Şah İsmail'in kendi hatasının katkısı büyüktü. Çünkü o, kendisine sadakat bildiren onbir sunni Kürt beyini tutuklatarak yerlerine şii olan yabancıları atama gafletinde

bulunmuştu. Öteyandan durumun düzeldiğini gören Yavuz, imparatorluğunu daha da emniyete almak için Sivas'tan itibaren bir dizi alevi aşiret reisi ve sıradan insanın kellesini uçurarak Şah İsmail'e cephe gerisi destek ihtimalini ortadan kaldırmaya çalışırken, Moğollardan itibaren ilk büyük Kürt katliamını da gerçekleştirdi (bazı kaynaklara göre 40.000 kişi öldürülmüştür). Kürtlerin kendi iradeleri dışında gelişen bu olaylardan sonra, izleri günümüze kadar süren mezhep temeline dayalı ayrılıkları sömürgeci devletler sürekli olarak kullanageldiler.

Modern çağda hem İran ve hem de Türkiye bu ayrılığı aşırı şekilde sömürdü. İran, Bahtiyar ve Lor Kürtlerinin ekseriyetinin şii mezhebine mensup olmalarından faydalanıp onların lehçe ayrılıklarını da kullanarak asimilasyonlarını hızlandırdı. Bugün pekçok Lor ve Bahtiyar Kürdünün kendisini Farsi saymasının başlıca sebeplerinden birini bu mezhep ayrılıkları teşkil ediyor diyebiliriz. Değilmi ki aynı Lor'lar, Kürt tarihine Büyük ve Küçük Lor Devletleri'ni kurmuş olarak geçmişlerdi. (Bkz. Şerefname). Atatürk'ün Dersim ve Şêx Said halk hareketlerini bastırmak, Kürtlerin alevisi ve sunnisiyle bu hareketlere kitlesel katılımını engellemek için adı geçen ayrılığı kullandığına dair kuvvetli deliller vardır.

1965-1980 kesitinde Türk ırkçılığının Kürdistan'a yerleşmek için alevi Kürtleri boyhedefi olarak seçmesi; Maraş, Malatya, Elâzığ, Sivas, Bingöl, Erzincan ve Erzurum gibi illerimizde buna muvaffak olması gözardı edilemez. Bu ayrılıklar dikkatimizi çektiği kadarıyla yurtsever kesim arasında küçümseiyor ve tartışılarak kaostan çıkış yolu araştırılmıyor. Dolayısıyla düşmana halk arasında, rahat çalışacağı bir alan olarak terkedilerek hareketin genelinde kan kaybına yolaçılıyor. Bu olumsuz gelişmelere bazı grupların hatalarının katkısı ve bu hataların neler olduğunun doğru bir tesbitinin yapılması zorunludur.

2. Lehçe Ayrılıkları :

Kürdistan'da sürekli bir ulusal devlet oluşamadığı için Kürt dilinde de kesin birlik sağlanamadı. Bir lehçenin kendi iç ayrılığından tutun da, lehçeler arası değişikliklere varıncaya kadar, aslında bir dil için zenginlik sayılabilecek özellikler maalesef bizim ulusumuza karşı ayrılık sebebi olarak kullanılmaya

çalışılıyor. Bugün en azından bir ulusal konseyimizin olmayışı ve son dönemlerde Zazaların ayrı ulus olduğu doğrultusunda ortaya çıkan bazı aklievvelerin tahribatlarına seyirci kalınmamalıdır. Alttan alta tahrik edilen ve "modern kuruluş" olduğunu söyleyen bazı partilerin de sessiz kaldığı soran-kurmanç ayrılığı da cabası. Zazalığı, alevilik ile birleştiren örgütlerin bile çıktığını düşündükçe, ulusumuzun nasıl tuzaklara sürüklenmekte olduğu daha bir berraklaşıyor.

3. Aşiret Ayrılıkları ve Feodalite :

Kürdistan'da düşmanın tarihsel olarak kullandığı ayrılıklardan biri ve en önemlisi aşiret temeline dayanan ayrılıktır. Aşiret; Kürt Ulusal Devrimci Hareketine iki yönlü etkide bulunmuştur. Bir yandan ulusu küçük gruplar halinde bölüp parçalarken, öteyandan millî özün uzun tarihî süreç boyunca uğradığı dış müdahalelere karşı onu koruyucu bir kalkan görevi yapıyordu. Aşiret bünyesinde yapılan sohbet toplantıları, Kürt kültürü için bir okul görevini yüklenmişti. Buralarda bir taraftan toplum içinde davranış usulleri, örf ve adetler nesiller boyu nakledilirken, aynı zamanda sözlü edebiyatımız geliştiriliyor veya en azından yaşatılıyordu. Aşiret aynı zamanda geleneksel hukuk kurumlarıyla yaşamını sürdüren minyatür bir devletti.

İslamiyetten sonra aşiretlere bir kurum olarak katılan şeyhlik giderek etkinlik kazanarak 19. yüzyılın 2.yarisından itibaren Kürt Ulusal Hareketinde önder rol oynamaya başladı. Bu kurum medresesiyle birlikte bir yandan sömürgeci devlet otoritesinin Kürdistan düzeyinde yayılmasına yardımcı unsurlar yetiştirirken, öteyandan da bir yazılı edebiyat ve isyan ocağı olma özelliğini taşıyordu. Feqiye Teyran, Mellayê Cıziri, Ahmedê Xanê gibi dahî, ozan, düşünür ve bilim adamları yetiştiren Kürt medresesinin bu tarihi fonksiyonu yadsınamaz. Hele millî birliğin ve mücadele ruhunun 16. yüzyıldaki temsilcisi Ahmedê Xane'nin bugüne dahi ışık tutan Mem û Zin adlı eseri, kelimenin tam anlamıyla bir bilim ve sanat başyapıtıdır. Bunun yanında Şeyh Ubeydullah, Seyid Abdulkadir, Şeyh Abdusselam, Şeyh Mahmut Berzenci, Şeyh Said Kadı Muhammet, Mistefa Barzani ve Seyid Rıza gibi politik liderleri yetiştiren de yine aynı Kürt medresesi ve dini kurumlarıdır. 20. yüzyılın

2.yarisında bile Kürt Ulusal mücadele ruhunun başlıca taşıyıcıları da medrese yetiştirmesi mollalar olmuştur. KDPLer hep bu insanların ellerinde yükselerek halkla bağlarını sağlamlaştırmışlardır.

Öteyandan aynı medreseden müseccel millî hainler de mezun olabilmişler ve bunlar epey bir yekûn tutmaktadırlar. Bu hainler Kürt hareketlerinin bölünmesinde ve bastırılmasında aktif rol yüklenmeyi adeta bir şeref bilmişlerdir. Irak'la yıllarca işbirliği halinde Kürt Ulusal Kurtuluş hareketlerine karşı duran Şeyh Reşit buna örnektir.

Sömürgeci devlet; eski çağlardan beri kendi aralarında talan, kan davaları, mera kavgaları ile bölünmüş bulunan Kürt aşiretlerinin bu durumlarını kendi hakimiyetinin devamı yolunda çok iyi kullanmıştır. Zaman zaman Bedirhan Bey gibilerin birleştirici ve ihtilâlcî çabaları, Yezdanşer gibi akılsızların sabotajlarıyla başarısızlığa uğruyordu. Yakınçağ Kürt Tarihi incelendiğinde bu aşiret ayrılıklarının etkisi çok belirgin olarak ortaya çıkar. Ubeydullah Nehri'yi bir yanıyla Rus-İrânOsmanlı ittifakı sıkıştırırken; onu asıl yıkan Kürt Aşireti Celali'lerin taraf değiştirmesi oldu. 220 aşiretin dinamiti de yine kendi içinden çıkmıştı. Abdusselam Barzani'yi bir Kürt yakalatmıştı. Aynı zamanda Koçkiri ayaklanmasının başarısızlığı bir yanıyla genel birlik içinde olmayışımızdan olmuşa, öbür yanıyla Ginyan Aşireti Reisi Murat Paşa'nın ihbarlarıyla bir çok lideri yakalatmasıyla oluştu. Meço'lar, Diyap'lar, Ahmet Ramiz'ler birer mebuslukla satın alınabiliyorlardı. Şeyh Said'e ihanet, Varto'lu Fıratlardan ve benzeri bazı aşiretlerden gelecekti. Dersim'i bastırmak için aşiretler doğu ve batı Dersim olarak bölmüş, bunlar birer yıl arayla yok edilmemiş miydi? Tarihimizde ne zaman Barzani adı geçse, yanibaşında ulusal harekete karşı birçok aşiret isimleride geçmiyor mu? Örnekler alabildiğine çoğaltılabilir.

Süreç içinde dış dinamiğin kuvvetli zorlaması ile bazı aşiretler çözülerek yer yer feodal odaklar doğurdu. Bu dış dinamiklerin en önemlisi, Osmanlı Devleti'nin Kürdistan'daki hakimiyetinin artmasıdır. Bilindiği gibi 19. yüzyıldan itibaren, bilhassa yeniçeri ocağının ortadan kalkmasıyla sömürgeci devletin Kürdis-

tan'da yaptıkları, zulüm kelimesi ile bile izah edilemez. Konan çok ağır vergiler, fazla arazi işlenmesini ve hayvan yetiştirilmesini engellerken, 15 yıllık askerlik, müebbet hapis gibiydi. Osmanlı müdahalesinin artması tepkisel bir milliyetçilik doğuruyordu. Öte yandan, İmparatorluğun hakimiyeti altındaki sömürgelerde başlayan milli uyanışlar, beraberlerinde isyanları ve kopmalarıda getiriyordu. İmparatorluk her ne pahasına olursa olsun, en azından müslüman tebaasını muhafaza etme kararındaydı. Tabii ki bunlar arasında en müsaitleri Kürtler'di. Bu yolda baskının yanında diğer bazı şeylerde yapma gereği doğdu. Bu da asimilasyondur. Asimilasyonu gerçekleştirmek için onun önündeki engeli; aşireti çözmek gerekiyordu. İşte ünlü 1858 toprak kanununun hesaplanan en önemli yan etkisi, Kürtler arasında belirli bölgelerde (aşiret çözülmesine) yol açması oldu.

1858 toprak kanunu sonucu, bilhassa ova Kürtleri arasında aşiret reisi, toprağın tapulu sahibi durumuna geldi. Bu gücü ele geçiren "ağa", süreç içinde işgücü fazlasını eritmeye başladı. Büyük şehirlere göç etmek zorunda kalan bu nüfus, bir iki nesil içinde asimile oluyordu. Öteyandan bu üretim ilişkileri Kürdistan'da bugüne kadar süren ilk belirgin sınıfsal ayrışmayı da doğurdu. Öteyandan yeni toprak ağası birlikte aşiret reisliği statüsünü de muhafaza edebilmek için köylülere bazı tavizler de vermeyi ihmal etmiyordu. Bu tavizler eski aşiret birliğinin devamını sağlamaya yönelikti. Fakat bu çaba boşuna idi, başlayan sınıfsal ayrışma sürecekti. Toplumumuzdaki ilk belirgin sınıfsal ayrışmadır dememizin nedeni, aşiretsel üretim ilişkilerinde, modern sosyolojinin öngördüğü, üretim araçları sahipliği yoluyla, emekçilerin sömürüldüğü bir üretim ilişkisi değildi. Aşiret reisi, minyatür devlet teşkilatı gibi hayat bulan aşiretin yönetimi, dış tehlikelerden korunması ve daha iyi duruma getirilmesi ile sorumludur. Aşirette toprak mülkiyeti yoktu. Son zamanlarda aşiret reisliğiyle, feodal beyi karıştıran görüşlere bu arada sadece bir dikkat çekmekle yetine lim.

Feodalitenin Kürdistan'a giriş şekillerinden biri, Osmanlı Sultanı'nın Kürtleri nizam altında tutmak için bazı aşiret liderlerine verdiği "paşalık" ünvanı ile birlikte mirî arazi

olarak kabul edilen toprakların işletme hakkıdır. Bu hakkı ele geçiren liderler, Osmanlı Devleti'nin emrine gerektiğinde askeri kuvvet vermekle sorumludur. Bu askerî kuvvetler dış müdahalelerde olduğu gibi "iç karışıklıklar"da da kullanılmaktaydı.

19. yüzyıldan itibaren yükselen mücadelelerin ilk aşamasında ise bu paşalık ünvanlarının sağlamlasını bekledikleri sadakat yer yer ters tepmiş ve bu paşaların kendileri Osmanlıya başkaldırabilmiştir. Abdurrahman Paşa, Muhammed Paşa Rewanduzi, Bedirhan bu gruba örnek olarak verilebilir. Fakat bu başkaldırıların bastırılmasında sömürgeci devlet hep bir diğer Kürt beyine teşekkür borçlu olmuştur.

1891'de, osmanlı padişahı 2.Abdulhamit, Kürt beylerinin sadakatlarını daha fazla arttırmak için, Rus kazak süvarilerine benzer Kürt Hamidiye alaylarını kurdurdu. Gayri nizami olan bu olayların komutanlıklarına İbrahim Paşayê Milli gibi önemli Kürt beyleri getirildi. İbrahim Paşa bu sadakatını İttihat ve Terakki darbesi sonrası Sultan adına ayaklanıp Halep'i zaptederek sürdürmeye çalışınca olay hayatına mal oldu. Öteyandan Sultan A.Hamit, bir asimilasyon yuvası olarak düşündü ve İstanbul'da aşiret okullarını açtırdı. Bu okullar da çift etki yapmıştı. Mezunların önemli bir kısmı, Avrupa uygarlığı ile temas imkânı bularak milli duygu yönünden gelişme imkânı bulurken, tabii bir kısmı da Türkçülüğe teslim oluyordu. Malmisanij'in da belirttiğine göre bu okullar 1895'de Patnos, Somaz, Toprakkale, Van, Modak ve diğer bazı şehirlerde de açılmıştı. (Bkz. Kürt Milliyetçiliği ve Dr.A.CEvdet)

Anlaşıldığı kadarıyla Kürdistan'daki her kurumun ikili karakteri olmuştur. Bir yanı sömürgeci devlete, öteyanı ile Kürt Milliyetçiliğine hizmet etmekte. Bu kurumlar bizim irademiz dışında sosyal birer olgu olarak varlıklarını sürdürmektedirler. (Tabii hakim sömürgeci devletin müdahaleleri sonucu değişime uğrayarak). Toplumsal formasyonumuzdaki bu objektif olumsuzluklara bilinçli bir şekilde eğilmek ve bunları aşmak için kuvvetli ulusal birliğe muhtaç olduğumuz açıktır.

B. Günümüzdeki Sebepler ve Düşünsel Alanda Ayrılıklarda Sekterizm:

Yaşadığımız 1988 sonu, Kürdistan'ın geçmişinden soyutlanamaz. Düşmanın geçmişte kullandığı bütün bölünme sebepleri toplumsal formasyonumuzca bugüne kadar taşınagelmıştır. Bir de buna, aşiret ayrılıkları, lehçe ve mezhep ayrılıkları ile dört devlet tarafından bölünmüşlük dahildir. 20.yüzyıldan itibaren Kürt siyasi hayatında partilerin görünmeye başlaması, olumluyla olumsuzla birlikte taşıyan ek bir bölünme kompozisyonu doğurdu. Artık ülkemizde birbiriyle kıyasıya mücadele eden, "dost" olmayan yeni gruplaşmalar başlamıştı. Bu gruplaşmaların detribalize şehir aydınlarından başlaması kaçınılmazdı. Bu partiler, yer yer aşiret ve aile izleri taşısalar da, süreç içinde geniş ölçüde bu bağlarından kopmuş kişilerin dünyadaki siyasal dalgalanmalardan esinlenerek ve etkilenecek yarattıkları oluşumlardı. (Bu durum varlığını büyük ölçüde sürdürmeye devam etmektedir.)

Kürt siyasi hayatında ilk partiye benzeyen gruplaşmalar "cemiyet" adını kullanıyorlardı. 1908'de kurulan Kürt Terakki ve Teavvun Cemiyeti, İttihat ve Terakki'nin "hürriyet" adını verdiği ortamın ürünüdür. Bu cemiyette Nehri soyundan gelenlerle Bedirhan soyundan gelenler kıyasıya liderlik mücadelesi veriyor ve örgütü alabildiğine zayıflatıyordu. Oysa Halil Hayali, Mirî Kâtibizade Cemil gibi yurtseverlerin kurduğu basımeviyle de takviye edilen hareket gelişiyeceğine bir saman alevi gibi parlayıp yokoluverdi. Daha doğrusu İttihatçılar tarafından kolaylıkla yutuldu.

Yıl 1912. Sıra Hévi'de. Daha sağlam temeller üzerinde kurulan bu örgüt bir Kürt gneçlik hareketiydi. Sonraki ihtilâllere damgalarını vuracak olan ve bu uğurda idama giden Kemal Fezi, Fuat Bey gibi insanları bağrında toplayan cemiyet, Kürt mebuslarla anlaşmazlığa düşünce bunların hain teşebbüsleri ile kapatıldı. Çünkü onlar cemiyeti "ayrılıkçı" buluyorlardı.

1918'de bütün Kürt ileri gelenlerinin içinde yer aldığı Kürdistan Teali Cemiyeti kuruldu. Başkanlığa Nehri'lerden Seyid Abdulkadir getirildi. Bu cemiyet içinde de kısa sürede fikir ayrılıkları başgösterince içinde Xalit Begê Cıbrî'nin yer aldığı Teşkilatı İctimaiye doğdu. Bunların bölünmüş çabaları Sevr sonrası gelişmeleri engellemeyemedi. Lozan, Kürdistan'ın 1639'dan sonraki ikinci bölünmesinin hayata

geçirildiği dönemeç oldu. 1925'e doğru Kemal, her iki gruptan önemli şahsiyetleri tutuklattı. Hareket vakitsiz ve önemli ölçüde kadrosuz olarak patlak verdiğinde bir kısmı Bitlis'te, bir kısmı Diyarbakır'da olmak üzere ele geçebilen bütün önemli liderler idam edildi. Bu örgütler de tarihe karıştı. Neticede, 1925-1938 kesitinde Kuzey Kürdistan'daki seri katliam ve sürgünler meydana geldi.

İkinci dünya savaşı yıllarında örgütlenme ve fiili hareket alanında bir diğer faktör gündeme geldi. Detribalize şehir aydınları ve halkı ile aşiretsel ilişkileri sürdüren kırsal alandaki çoğunluk ve bu temel ihtilalci gücün önderleri arasındaki anlaşmazlıktaifadesini bulan ayrılık son dönemlerimizin en tahripkar olaylarıdır. Küçük burjuva aydınları bu aşiret liderlerini tutucu buluyor ve kendi görüşlerini empoze etmeye çalışırken aşırı aceleci davranıyordu. 1943-45 kesitinde marksizden etkilenmiş olan Heva partisi, bölgedeki Sovyet ilerlemesinin de etkisiyle, desteklemekte olduğu Barzani hareketini diğer yandan da ele geçirme planları yapıyordu. Bunu bilen Barzani, hem yardımlarını kabul ediyor, hemde onları yaratacakları ikiliğin tahripkarlığından dolayı ayaklanma sahasından uzak tutuyordu. Toplumsal yapı tahlili, iç dinamiklerin belirleyiciliği veya temel güç kavramı hep havada kalan "terim"lerdi. Bu havayı Mahabat Cumhuriyeti deneyiminde de solunak mümkün. Aşiretlerle, hükümetin yönetim organlarını tutan şehir aydınları arasındaki çelişki bu deneyde az tahripkar olmadı. Edgar O'Ballance'nin bildirdiğine göre aşiretler, bu ikilikten dolayı silahı bırakarak Cumhuriyeti savunmaktan vazgeçmişlerdi. (The Kurdish Revolt. 1961 - 1970)

1946'da kurulan Irak KDP'si içinde zamanla suyüzüne çıkan İ.Ahmet-Hamza Abdullah çatışması ölümüne bir yarış halindeydi. Bu yarış partiyi geliştirici bir kanatlar tartışması şeklinde anlaşılmasın. Irak rejiminin tutukladığı H.Abdullah'ın daha henüz hapisteyken yokluğunda, İ.Ahmet'in yaptırdığı bir toplantıda sekreterlikten alınıp partiden tasfiye edilmesi yıkıcı bir mücadeleydi.

Kürdistan'daki ulusal hareketler arası çelişkide, 1964'teki kadar zayıflatıcı, tahripkâr olanına bugüne kadar rastlanmadı. Bu tahribin sebepleri, Kürt tarihinin geçmişinin derinlemesine incelenmesiyle daha açıklıkla görülebilirse de, olay bu yazımın boyutlarını aşmaktadır.

Ancak yine de diyebiliriz ki; "aydın" damgalı İ.Ahmet Talabani grubunun 6 yıl boyunca hükümet kuvvetleriyle kolkola, baş düşman ilân ettikleri ulusal kurtuluş önderlerini yok etmek için her fırsatı kullanarak ulusal kurtuluş güçlerini provoke ettiği, onları bölmeye ve moral bozukluğuna sürüklediği ayrılıklar olmasaydı, bugün Kürdistan Ulusal Güçleri'nin kaderi bambaşka olabilirdi. 1975'te kendilerine "marksist" diyen bazı hareketlerin bir koro halinde, yenilgiden istifade ederek Barzani'ye karşı açtıkları savaş, ideolojik mücadele olma durumunu çoktan aşmış, bir bütün halinde Kürt Ulusal Devrimciliğine karşı savaş boyutuna varmıştı.

49'lar davasındaki bölünmede, uygarca ilişkiler sürmesine rağmen, Said Elçi, Ziya Şerefhan-oglu gibi önderlerin ulusal hareketi örgütleme çabaları, diğer bazı TİP yanlısı isimler tarafından küçümseme ile karşılanıyordu. Tabii bu rekabet, ulusal hareketimizin kendi kendini yeniden örmesini aksatıcı bir rol oynadı. TİP legalite- den istifade ederek KDP'nin aydınlar arasındaki gelişmesine set çekebiliyordu. 23'ler olayından önce ve bu tutuklamalara yolağan gazetelerdeki deşifrasyonlarla sömürgeci devlete saldırı imkânları zeminini oluşturdu.

1967 mitinglerinde de KDP ile TİP arasında kitleleri kazanma mücadelesi sürdü. Buna sömürgecilerin cevabı, 14'ler davası ve Antalya KDP davası oldu. 1971'de sıkıyönetim tutukevinde başlatılan ve özellikle pompalanan ayrılık, düşman kamplar yaratmıştı. Birinin ak dediğine diğeri kara demek için kendisini adeta zorluyordu. Gruplar keskinleştirilmiş, müstakbel partilerin temeli atılmıştı. Öteyandan KDP içindeki bölücü bir grubun yarattığı fiili durum, onların da bazılarının hayatına mal olacak cinayete kadar vardırılmıştı. İşte o gün işledikleri bu hata, günümüze kadar süren bir intikamcı çizgiyi doğurmuştu.

Giydirilen hiçbir elbisenin gizleyemediği bu kin dolu çizgi, Güney Kürdistan'daki benzeri ile aynı doğrultuda hareket etmiş ve Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin geniş kan kaybına yolaçmıştır.

70'li yılların ikinci yarısında Güney Kürdistan'daki geçici yenilgiden sonra Kuzey Kürdistan'da "marksist" örgütlerde sayısal patlama meydana geldi. Bunlar:

(Devamı sayfa 14.de)

SESSİZ,

SAĞIR

DÜNYAYA

R A Ğ M E N ! . .

İran ve Irak arasındaki ateş-kes sağlanması için görüşme kararına varılmasından hemen sonra sömürgeci Irak yönetimi savaş uçaklarını tüm gücüyle Güney Kürdistan'ın kurtarılmış alanlarına gönderdi. Savaşın bitiminde Kürdistan'a saldırı bekleniyordu, ancak bölgede yerleşik sivil halkı koruyacak önlem alabilme şansı yoktu. Çünkü daha önce de Halepçe'de kimyasal silahlar kullanılmış ve

binlerce sivil insanın birkaç saat içinde yokolmasına neden olmuştu. Bu kez de gönderilen uçakların kimyasal silâh taşıyacağı bekleniyordu. Ne ki, Mesut Barzani'nin de söylediği gibi, sivil 5 milyon insanı koruyacak 5 milyon gaz maskesinin

temininden! başka yapılacak hiçbir çözüm olamazdı.

Katliam, göç ve sonrası..

Saldırılar sonucu, binlerce insan öldü ve yaralandı, yüzünü aşkın sivil insan yerini yurdunu terkederek Kuzey Kürdistan'a sığındı!.

Ağustos saldırılarının yapıldığı günlerden birkaç gün sonra dünya radyo ve televizyonları, katliam ve göçü ilk haber olarak verdiler. Olay, tüm kitle iletişim araçlarıyla dünya kamuoyuna yeterince iletilmesine rağmen, uluslararası düzeyde devletlerin ve sözcülerinin tepkisi ne oldu? Birkaç cılız protestonun dışında, Kürdistan'da daha önceleri uygulanan kitle katliamlarına karşı gösterilen neredeyse geleneksel sessizlik bir kez daha tekrarlandı. Böylece binlerce insanın katliamı, devletler düzeyinde bir polemğin konusu haline getirildi. Konu, kimyasal silahlar kullanıldı mı, kullanılmadı mı? idi. Oysaki, olayın

içyüzü tüm dünya güçlerince bilinmesine rağmen, savaş kuralı, devletler hukuku... gibi tezlerle çarpıtılarak bir halkın soykırımı meşrulaştırıldı.

Kimyasal silahlar polemği sürerken..

Bazı ülkeler kimyasal silahların bölgede kullanıldığını belgelediklerini söylerken, diğer bazı ülkeler böyle bir şeyin olmadığını ısrarla belirttiler. Polemikler sürerken, Faşist Saddam Diktatörlüğü caniliğini bir kez daha savunarak, kimyasal silahları kullandıklarını ve tekrarlayabileceklerini söyleyip, bu silahların kullanılmadığını ısrarla savunanları adeta tekzip etti. ABD, İngiltere ve diğer bazı batı Avrupa ülkeleri teknik verilerle kimyasal silahların kullanıldığını belgelediklerini söyleyerek Irak yönetimini uyarırken, sosyalist bloktan pek ses çıkmadı. Üstelik Sovyetler olaya sessiz kalmakla yetinmeyip, Irak yönetimini onaylayan politik bir eğilim sergiledi. Dünyadaki ezilen halklara uygulanan büyük yada küçük haksız uygulamaların protesto edilmesi bizlerce sevindirici olmakla birlikte, Kürt halkı üzerinde yıllardan beri uygulanan katliamlar karşısında sağduyulu dünya kamuoyunun aynı duyarlılığı göstermemesi tarafımızdan ciddi bir şekilde değerlendirilmekte ve bizleri aynı ciddiyetle düşündürmektedir.

Artık Kürdistan Panceresinden dünyaya bakmanın zamanı gelmiştir.

Artık Kürdistan penceresinden dünyaya bakmak ve gelişen olayları, Kürdistan Ulusal Kurtuluş Mücadelesinin çıkarları

doğrultusunda değerlendirmek gerekliliği ortadadır. Bizce en doğru olanı da budur. Ancak böylesi bir bakış açısıyla olaya baktığımız zaman birçok ülkenin bu duruma karşı tavrını kavrayabiliriz. Aksi taktirde değerlendirmeler bizleri tekrar tekrar yanlışlara götürecektir. Bizce Ağustos saldırılarını değerlendirip ve buna göre tavır belirleyen ülkelerin de niçin olumlu veya olumsuz bir tavır sergiledikleri açıktır. Çünkü değerlendirmeleri, her ülke bölgedeki çıkarları doğrultusunda yapmakta ve herkes te birçok olayda olduğu gibi bu olaya da kendi devlet politikalarının gereği olan çıkarlarını hesaplayarak sonuçlara gitmektedirler.

Kürdistan da meydana meydana gelen bu gelişmeler tüm dünyaya başka bir gerçeği de kavratmıştı. Orta-Doğu'da bir barışın sağlanması ve bölgenin kalıcı siyasi bir istikrara kavuşması, Yalnız İran ve Irak arasındaki savaşın durması ve Filistin sorununun çözüme kavuşması değildir. Her ne kadar günümüzde birinci etapta sorun gündemleştirilmiyorsa da olayların merkezinde Kürdistan sorunu durmaktadır. İran-Irak savaşı durdu. Filistin sorunu çözüme kavuştu kavuşacak havası var. Ancak Orta-Doğu'da istikrar sağlanamıyor. Her ne kadar Kürdistan gerçeği bu gün için gözardı ediliyorsa da, bu gerçek acı bir şekilde kendisini dayatmıştır.

Savaşanlar ve cepheyi terkedilenler..

Ağustos saldırıları ile birlikte Güney Kürdistan'da mücadele veren siyasi güçlerin askeri ve siyasi mücadeleleri günümüz koşullarında kazanılan deneylerle

yeni ivmeler kazandı. Bölgede savaş veren siyasi partilerin güc dengesinde de büyük değişiklikler yarattı. Siyasi güçlerden bazıları dişleri-tırnaklarıyla alanda, kurtarılmış topraklarda yapışıp büyük direniş gösterirken, bazıları yine Avrupa'larda yine kapalı kapılar ardında sözümona siyaset! yaptılar. Alanda direnen güçler dünya kamuoyunda yeterince diplomatik çalışma yapamadılar. Bu kendileri açısından bir eksiklik. Ama aynı zamanda savaş alanından kopup ta bir daha dönme durumunda olmayanlar gizli bir takım ilişkiler içine girdiler. Bu tavrın sonunun neresine varacağı meçhul.

Dileriz ki, yorumlarımızda yanılalım ve yollar Bağdat'a çıkmasın.

Güney kurdistan'dan Kuzeye göç eden kürtlerin durumu pazarlık konusu yapılmaya kalkışıldı. Güney Kürdistanlı bazı parti liderlerinin T.C.'ye teşekkürde bulunması diplomasi gereği anlaşılır bir durumdur. Ancak bu durumu Avrupalarda zemin yapıp T.C.'ye övgüler sıralamak, Türk basınına sorumsuzca beyanatlarda bulunmak bu işi yapanlar açısından talihsizliktir.

Bu parti liderlerinin Kuzey Kürdistan'la ilgili T.C.'ye önermelerde bulunmaları, kendi buldukları alanlarda iflas etmiş olmalarının göstergesidir. Onların kendi görüşlerinden yola çıkarak kısaca şunu söyleyebiliriz: Kendi alanlarındaki acil sorunlar çözüm beklerken, oradaki sorunlar sanki yokmuş gibi, Kuzey Kürdistan'a yönelmeleri, kendilerinin samimiyetsizliklerinin ve kısa vadeli hesaplarının ürünüdür.

Güney Kürdistan'da meydana

na gelen gelişmelerle ilgili olarak, gerek Türk basınında çıkan bazı açıklamalarla gerekse de değişik yayınlarda yapılan yorumlarla görüşler belirlendi. Belirlenen görüşler olumlu olmakla beraber, olumsuz ve hatta olumsuzluktan da öteye, adeta Kürdistan Ulusal Kurtuluş hareketine temelden karşı olan bazı güçlerin sanki sözcülüğü yapıldı. Bir olayı ve özellikle direkt Kürdistan'la ilgili olan bir olayı değerlendirirken herşeyden önce gerçekleri saptırmadan belirleme yapmak gerekir.

Önden öteye herkesin görüşü kendisini bağlar. Konuyla ilgili yapılan açıklamalar adeta başka güçlerin malzemesi haline geldi. Bazıları zembereği kurulmuş gibiydiler.

Savaşınlar yenildi mi?

1975'te Güney Kürdistan'daki ulusal kurtuluş mücadelesinin geçici yenilgisinde, çok yönlü değerlendirmeler yapılmıştı. Bu değerlendirmeler halen hafızalardadır. Herkes durmadan "önderliğin teslimiyetçi" olduğundan, "ABD ile işbirliği yapıldığından", "komünistlerin işin içinde olmadığından" v.s. gibi belirlemelerden dolayı ye-

nilginin kaçınılmazlığından dem vurmuş ve adeta yenilgiye alkış tutulmuştu. Süreç herşeyi çok çıplak bir şekilde orta yere koydu. Gerçeklerin böyle olmadığı ortaya çıktı. Suçlayanların kendi değerlerine başkaları tarafından saldırtıldığı gözlemlendi.

Günümüzde gelişen durumla ilgili yapılan değerlendirmelerde yine bazıları önesürüldü. Sanki Güney'deki ulusal kurtuluş mücadelesi umudunu tamamen Irak-İran arasındaki savaşa bağlanmışta bugün savaşın bitiminde meydana gelen olaylar beklenen şeylermiş gibi... yorumlar yapıldı. Bu tür belirlemeleri daha önce-

leri de T.C. ye akıl veren bazı köşe yazarlarının sütunlarında görmüştük. Burada olayın böyle olmadığını belirlemeye gerek yok kanısındayız. Çünkü herkes Güney Kürdistan'daki mücadele, 1975 yenilgisinden hemen sonra 1 yıl bile aradan geçmeden tekrar başladığını bilir.

Dost ve dayanaktan yoksun, sessiz ve sağır dünyaya inat, tepelerine yağın kimyasal silahlara rağmen topraklarından sökülemeyip silahını elinden bırakmayan, gaz maskesiz savaşını sürdüren yiğit peşmergeler var oldukça Kürt halkının savaşı, kendi ülkesinde özgür yaşamına kavuşana dek sürecek.

Geçmişten Günümüze Sorunlarımız..

- KDP;T kaynaklı olanlar
- TİP'ten kopanlar
- Mao'dan esinlenenler

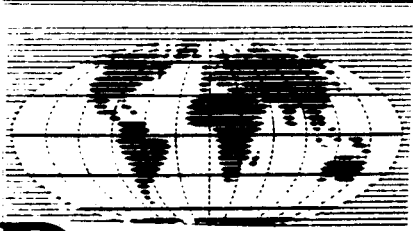
d. Diğer Türk solu esinli gruplar olmak üzere ta başlangıçta bölük pörçük olarak sahneye çıktılar. Sınırlı aydın kadroları bölüştürme yarışı da çok zaman geçmeden sıcak mücadelelere dönüşüyordu. İşte böylece dünyadaki sosyalist hareketlerin birer şubesi Kürdistan'da kurulmuş ve çizgilerine sekterizm hakim olmaya başlamıştı. Sekterizm içte kariyerizmi beslemeye başlayınca yeni bölünmeler başladı. Bu bölünmelerde içlerne sızmaya çalışan MİT'in işini kolaylaştırdı. MİT, onları çatıştırmak için fazla efor sarfetme gereği bile hissetmiyordu. Maoçu Brejnevci savaşı kardeşi kardeşe vurduracak seviyeye erişmişti. Şimdi geriye doğru şöyle bir dönüp de bakıyoruz da, kendi ülkelerinde bile ne Mao'nun "kırmızı kitap"ı, ne de Brejnev'in madalyaları var. Ölen öldüğüyle kaldı, hepsi o kadar. Düşünün ve akıl alacak bir yönü var mı kendi kendinize sorun; bunca patırtı, sözüm ona ideolojik mücadele, toprağa verilen yüzlerce insanımızın kanına değer miydi? Bu sorumsuzca, sağduyudan yoksun kararları alanlar, yaptıkları hiçbirşeyin hesabını vermeye yanaştılar mı?

Sonuçta ne mi oldu? Kimse neyin olup

bittiğini anlamadan Yüzbaşı Esat'ın karşısında içtimadaydık. Türklük andını içiyor, yürüyüş kollarında Türkçü sloganlar atmak zorunda bırakılıyordu. Bu deneyden kurtulup kapağı Suriye'ye atabilenlerin neler yaptıklarını ise kendilerine sormalı. (Parantez içi bir soru akla geliyor: Bir zamanlar siz bu ilişkilere girenler, sizinkinden çok daha temiz yürütülen Irak'lı Kürtlerin benzer ilişkilerine nedendi o yüce duygulu infialiniz?)

Ama birlik mecburiyeti kendisini dayattığında cevabımız ne oldu? Gayet basit; önce görüşmelere oturuyor, sonra yeni bölünmelere uğruyorduk. Tabii bu işin bir de yan etkisi vardı. Küsüp evinde oturanların yanında, partili kitleler arasında hızlı bir apolitikleşme sürecine girilmişti. Bu çoğunluk kitle bir dizi olumsuzlukları da içinde taşıya taşıya "büyüyüp!" "gürbüzleşirken", "gürbüz" olduğunu söyleyen yeni doğumlar, üç-beş kişilik dostlar alışverişte görsün örgütleri yaratıyordu.

Oysa olay basittir. Benzer görüşleri savunan örgütlerin birlik sağlanması, mücadele alanında bir güç olarak boy vermelerini mümkün kılacaktır. Eğer bu sağlanamazsa, bölünmüş çabalarının ortak bozgunu ile cezalandırılacaktır.

Dünya

ve

Kürtler

Delicate Position: Giving the Kurds Asylum Adds to Burdens of Turkey
THE WALL STREET JOURNAL, WEDNESDAY, SEPTEMBER 14, 1988

VOL. VI NO. 179

Delicate Position Giving Kurds Asylum Adds to the Burdens Already Facing Turkey

Impoverished Refugees Need
Aid, but They Also Pose
Potential Political Threat

A 3,000-Year-Old Struggle

By KATHRYN CHRISTENSEN
Staff Reporter of THE WALL STREET JOURNAL
HAKKIRI PROVINCE, Turkey - For
tens of thousands of desperate Kurds, the
exodus from Iraq and the horror of death by
chemicals ends here at the Yuksekova
refugee camp.

"3000 YILLIK MÜCADELE"

Hakkâri ili, Türkiye: Onbinlerce ümitsiz ve ülkesi Irak'tan toplu göçe zorlanmış Kürt'ün, kimyasal silahların öldürücü dehşetinden kaçışı burada; Yuksekova'daki mülteci kampında sona erdi.

Fakat onları, yüzlerce yıldan beri bir Bağımsız Kürdistan Ülkesi fikrini bastırmaya çalışan Türkiye karşıladı ve barındırmak durumunda kaldı. Bunu yapmakla Türkiye ağır bir politik ve ekonomik yükün altına girdi. Onlar durmadan çalışan sığır kamyonlarıyla, paçavraya dönmüş insan kargolarını bir durak yapmak üzere buraya boşaltıyorlardı.

Mülteciler kendi silahlarını kaybetmişlerdi, fakat savaş azimlerini değil. 10.000 kişilik bölümleri burada. Bir çadırın içindeki oniki adam kendi hakları gerilla kıyafetleri içinde, sadece Irak hava kuvvetlerince atılan kimyasal bombalardan onları yurtlarından kovabildiğini ısrarla belirtiyorlardı.

30 yaşındaki Mehmet Selman "Biz peşmerge savaşçılarız" diyordu. "Biz savaşı ancak onlar bütün Kürt topraklarını terkedince durdururuz" diye ahdediyordu. Mecit İbrahim, köyündeki kadınların öldürülmelerini hatırlatırken, "biz bir yüzyıl daha savaşımaya hazırız" diyordu.

KÜRDİSTAN ÜZERİNDE SAVAŞ

İran'la 8 yıllık savaştan sonra ateşkes ve giderek bölgesel barış ihtimali ufukta görününce Irak kendi öz Kürt azınlığına

Irak kendi öz Kürt azınlığına karşı hemen bir diğer savaşı başlattı. Resmen yalanlanmasına rağmen, Irak'ın Kürt'ler üzerine zehirli gazı İran'lılara karşı yaptığı gibi kullandığı ortaya çıktı ve bunun üçüncü dünya ülkeleri savaşlarında rutin bir işlem haline geleceğinden korkuluyor.

Türkiye'ye uzanan toplu göç (exodus)-veya kovulma olayı, Kürtlerin 3000 yıllık, bağımsız evlerini; Türkiye, İran ve Irak'ın bir bölümünü içine alan vatanları Kürdistan'ı inşa mücadelesinin bir parçasıdır. Dünyadaki 20 milyonluk nüfusu ve aynı dini, kültürü ve dili paylaşan Kürtler, Filistinliler gibi bağımsızlık için şiddetli bir istek duyuyorlar. Yaklaşık yarısının yaşadığı Türkiye, onları ayrı bir ulusal azınlık olarak tanımayı reddediyor ve "dağlı Türkler" diye adlandırıyorlar. Kürtler, Filistinlilerin beş mislinden fazla nüfusa sahipken, onların davası çok daha az dikkat çekiyor.

Ekonomik güçlükleri ve Kürt Milliyetçiliğinden duyduğu dehşetle Türkiye'nin Irak Kürtlerine kalıcı bir yurt sunması beklenebilir. Irak veya İran'ın düşmanı Kürtleri almakla ayrıca bu iki ülke ile dostça ilişkilerini de zedeler.

"İran-Irak arasındaki, heran bozulabilir bir ateşkestir" diyen inzivaya çekilmiş Türk diplomatı Aydın Alacakaptan "Biz potansiyel

savaşçı olan bu gerillaları nasıl bir ülkeden diğerine tasvip-siz (tabii Irak'ın tasvibi) gönderebiliriz?"

Kürt sığınmacılar, buraya kabullerinden dolayı teşekkür borçlarını dile getiriyorlar. 19.000 Kürt, Irak hududundaki Çiğli Türk köyünde 12 günden beri nakledilmeyi bekliyor. Onlar Türkler tarafından getirilen ve undan yapılan ekmele geçiniyorlar sadece. 26 yaşındaki Peşmerge Kamıran Bervari, yolculuğa çıkanlardan sadece yüzde 30'unun kimyasal silah ve topçu atışından uzak durabildiğini söyledi. Kendisi ve buradaki diğerleri "Türkiye'nin söylediklerini yapmaya hazırız" diyorlardı. Fakat bunlar savaşçı insanlardır, pasif köylüler haline gelmeleri ihtimal dışıdır. "Biz güçlüyüz" diyordu Bay Bervari ve ekliyordu "ve biz yorgunuz ve biz sabırsızız".

GÖKTEN KUŞLAR DÜŞÜYÖRÜ

İki haftadan daha az bir sürede, 60.000 ile 100.000 Irak Kürdü, dağları aşarak Türkiye'ye geçti. Söylediklerine göre gazlanmış savaş alanında kimse kalmadı. Türkiye'nin başkenti Ankara'dan çok uzaktaki Hakkâri'de Mehmet Seven "Gökten kuşlar düşüyordu" diyordu. "Biz yakılmış yüzler ve kollar gördük. Buradaki peşmergelerin savaşı kaybettiklerini yalanlıyor ve daha sonra mücadeleye katılacaklarını söylüyorlar."

Mamafih Türkiye, kimyasal silahlar kullanıldığına dair de-

liller bulunmadığını söylerken, mültecilerin dehşetiyle ilgili raporlar ABD senatosunu, Irak'a, kimyasal silah kullanımını durdurmadığı, Kürtlere karşı jenosid uygulamasına son vermediği sürece ekonomik yaptırımlar uygulanması yolunda karar almaya yöneltti. Eğer kanun yürürlüğe girerse, Irak'a verilmesi tasarlanan 800 milyon dolarlık kredi kesilecek, ABD'ye Irak petrolü ithali yasaklanacak. ABD uluslararası finans kurumlarında oyunu Irak aleyhine kullanacak.

ZORLANAN EKONOMİ

Bunların hiçbiri Türklerin ekonomik yükünü hafifletici değil. Ekonomisi sarsıntı geçirirken, Başbakan Özal, bu ay güvenoylaması ile yüzüzedir. 75.000 ilticacının geçici de olsa iskânı ve beslenmesi imkânsız gibi görünmektedir.

Dahası olay politik bir problemdir. Türkiye, yıllardır nüfusunun %18'ini oluşturan kendi Kürtlerinin kontrolü için mücadeleye ediyor. Gelenlerin en azından é20'si peşmergeyken, bu olgu aşırı(extremist) yerli Kürtler arasında şiddetin canlanmasına yardımcı olabilir.

Mamafih şu anda Türkiye'nin çok az seçeneği var. Kürtler açısından ise, onlar kendi tarihi ızdıraplarıyla dünyanın en şanssız ulusudurlar.

3000 yıldanberi Türkiye, İran, Irak'ın bulunduğu engebeli köşede yaşıyorlar. Onlar çoktan beri müslümandır, aralarından, haclı seferleri sırasında Richard I'in burnunu kıran Selahattin gibiler de çıkmıştır. Çoğunlukla sunni müslüman iken, bilhassa İran ve Irak'taki bir kısmı şia mezhebine mensuptur. Osmanlı İmparatorluğunun 1918'deki yıkılışından önce Bağımsız Kürdistan imkân dahilinde görünüyordu. 1920'deki bir anlaşma onlara bağımsızlık sözü verirken, bu söz ve anlaşma üç yıl sonra ortadan kayboldu.

Irak'ta Kürtler bağımsızlıkları için savaşlarına devam ederken, bazan eski İran şahı kendilerine yardım etti. Fakat kendisine İran'la Irak arasında geçen Şat-ul Arap su yolunun bir kısmının kontrolü verilince o, Irak'la anlaşarak Kürtleri donatmaktan vazgeçti. Irak ve Türkiye daha sonra birbirlerine Kürt teröristleri bir diğerinin bölgesinde "sıcak takip" hakkı tanıdı. Türkiye geçen dört yıl içinde şimdi askıya aldığı bu hakkı üç defa kullandı.

Türkiye ilticacılara yardım ederken, buradaki bazı çevreler,

Irak saldırılarının Kürt gruplarını bozulmaz birliklere seveceğinden(abç) korkmaktadırlar. Kürtlerin, milliyetçilikleri için taviz vermeyen Türklere karşı, Orta Doğu'daki diğer azınlıklarca arka çıkılan bir çeşit arganize teröre başvurabileceklerdi.

HÜSRAN BÜYÜYÖR

Burada, Güneydoğu Türkiye'de, nüfus geniş oranda Kürt'tür. Bunlar Türkiye'den 4000 metreyi bulan dağ silsileleri ile kesilmişken, kimse bunun tehlikelerinden sözetmiyor. Fakat hüsrân büyüyor.

Naif Yıldız, Bitlis'li bir bakkal, soruyor "o niçin?","Dünya bir Polonya işçi sendikası için feryat ederken, 50.000 Kürt'ün katliama uğramasına karşı bir ses yükseltmiyor." Gecenin ileri saatinde, geleceğini konuşurken peşmerge gözyaşlarını sessizce toprağa akıyordu. 24 yıllık ömrünün önemli kısmını Irak'a karşı savaşta geçiren Vahit Mustafa şöyle diyor:"Bir düzine Filistinli öldürülünce, dünya onları televizyonda seyredip protesto ediyor", "Bizim mücadelemiz, Filistinlilerinkinden daha derin, fakat dünya bize sırtını dönüyor."

Onbeşinden fazla mülteci şimdi kampta bekletiliyor. Fakat donanım yetersiz. Bugünkü menü (o gün yapılan yemek listesi)çokça sınırlanmış taneli bir tür yemek. Karanlık bir çadırdaki komisyon üyesi Kayitan Kavas, daha fazla yardım için telefonda bağıyor. Hattın diğer ucundaki ses 8400 battaniye için söz veriyor. Onun söylediğine göre "Bütün kasaba yardıma geldiği halde, yetersiz."

Çoğunluğu çocukları taşıyan kadınlardan oluşan uzun bir kuyruk, tıp çadırının dışında uzanıyor. 21 yaşındaki Heyva (hêva) Siddik, ilk adının anlamı "umut" olan, güzel bir kadın, geride kalan iki çocuğu için ilâç taşıyor. Üçüncüsü Irak'ta gaz bombasıyla ölmüş. O, ellerini oğuşturarak, boğazını sıkarak, parçalanmış vücudu tarif ediyordu. Diğer tarafta bir aile şu anda ölen çocukları için ağlamakta.

Şanslılık

Şimdi o kadın beş günlük yürüyüşten sonra, bir Türk köyü olan yüksek dağlar arasındaki Çukurca'ya vardı için ve böylece Irak saldırılarından kur-

tulduğu için şanslı. Buradan beş saat süren kamyon arkasındaki

60 millik bir yolculuktan sonra Yüksekova kampına varır.....

Bir defa da Çukurca'dan sınıırı geçen 60.000 ilticacı, Çiğli'den kamyonlarla taşınarak yeniden yerleştirilecek yerlere götürülmek üzere bekletiliyor. Koyun postları yerde darmadağın duruyor. Onları katliam sırasında birlikte getirmişlerdi. ... Doktorlar tıp çadırında çene çalıyor. En azından diyor peşmerge Bay Bervari "emniyetteyiz."

SECİMDEN SONRA NE OLACAK?

Irak mültecilerinin kabul etmesi, muhtemelen (Özal'ın-NB) seçim şansını arttırırken, muhalifler de oybirliği ile kararlı onaylamıştır. Fakat asıl şaşkınlık seçimden sonra mültecilere ne olacağı.

En büyük muhalefet partisi lideri Erdal İnönü, Türkiye'nin mültecileri kabul etmesinin "kaçınılmaz..."olduğunu söyledi. Fakat bunun finansiyel yansımaları belirgindir diye ekleyerek meselenin, onların ne kadar süre kalacaklarına bağlı olduğunu söyledi. "Türkiye zengin bir ülke değildir, fakat tabii ki, bu gibi şeyler zengin memleketlerin başına gelmiyor, değil mi?" dedi.

Olayın politik serpinçleri çok değerli olabilir. Özal'ın kendisinin söylediğine göre Kürt kökenlidir. Bazı parlamento üyeleri de Kürttür. Kürt sorunu (Türkiye'de-NB) çok duyarlı bir sorundur.

Türkiye Kürtleri genellikle çok yoksuldurlar ve ülkenin sarp Güneydoğu bölgesinde yaşıyorlar. Onların yıllık ortalama gelirleri Türkiye'nin genel ortalamasının yarısı kadar olan 650 dolar kadardır. Gelirleri gibi medeni hakları da Türklerin gerisinde kalmıştır. Bölgeden sıkıyönetim birkaç yıl önce kalkmıştır.30.000 Türk askeri ve birkaç bin Kürt olmayan polis tümünden hareket hindedir. Son yıllara kadar Hakkâri Türkiye'nin gözden düşen memurlarının sürüldüğü Sibiryası idi. Kürtler için kendi kültürlerini öğrenmek, dillerini kullanmak resmen yasak. İstanbul'daki halk tarafından sevilen bazı "solcu" müzisyenler Hakkâri'ye sürülmüştür.

Batı, Özal'ın demokratik dönüşümlerini açıktan alkışlar-ken, Türkiye Kürt meselesinde demokrasiye çok uzak.....

By KATHRYN CHRISTENSEN
Staff Reporter of THE WALL STREET JOURNAL

CHEMICAL WEAPONS USE IN KURDISTAN: IRAQ'S FINAL OFFENSIVE

A Staff Report
to the Senate Committee on Foreign Relations

September 21, 1988

SUMMARY OF KEY FINDINGS

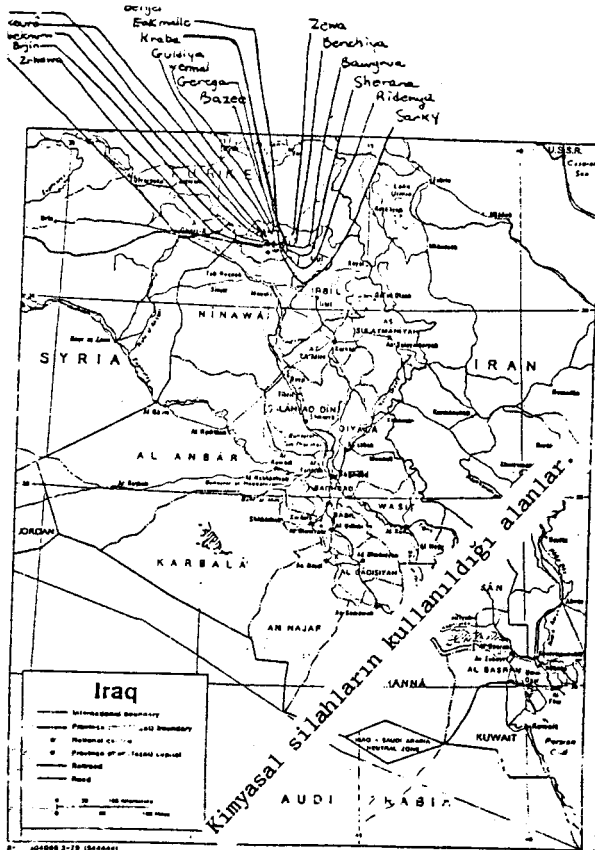
Overwhelming evidence exists that Iraq used chemical weapons on Kurdish civilians in a major offensive in northern Iraq that began August 25, 1988. The offensive is intended to break the Kurdish insurgency and appears to be accomplishing that objective. Cumulative civilian casualties, as reported by Kurdish refugees, from chemical weapons and other military operations is in the thousands. Information is available only on attacks taking place in a narrow band of territory along the Iraq-Turkey border. Virtually no refugees have been able to

KÜRDİSTAN'DA KİMYASAL SİLAHLAR KULLANDI..

Irak'ın Son Saldırısı

(Senato Dış İlişkiler Komitesi'ne Yetkin
Bir Rapor)

21 EYLÜL 1988

ANAHTAR BULGULAR ÖZETİ

Irak'ın Kürt sivilleri-
ne karşı, 25 Ağustos 1988'de
başlattığı bir büyük saldırıda
kimyasal silah kullandığına dair
somut kanıt vardır. Saldırı Kürt
başkaldırısını kırmak ve bu me-
seleyi ortadan kaldırmak amacı-
yla yapılmıştır. Kimyasal silah-
lardan ve diğer askeri eylemler-
den dolayı toplam Kürt kayıpları
Kürt mültecilerin bildirdiğine
göre binlercedir. Elde edilen
bilgiler sadece Irak-Türkiye
sınır bölgesinden ele geçibi-
lenlerdir. Hakikatte Irak Kür-
distanı'nın daha iç bölgelerin-
den kurtulabilen yoktur. Eğer
iç bölgelerde de sınır bölge-
sine yapılan türden saldırılar
yapılmışsa, ölen Kürtlerin sa-
yısını yüzbinlerle ifade etmek
gerekecek.

Irak, Irak Kürdistanı'nı
halksız bırakacak bir askeri
politikaya amaçlı atılmıştır.
Bu politikanın amaçları şunları
içerir:

1. Kürdistan'da köy ve kasabaları yıkmak.
2. Kürt halkını, askeri kontrolün sağlanabildiği yeni alanlara yerleştirmek.
3. Kürtleri Kürdistan dışına sürmek.
4. Kimyasal silahları da içeren terör taktikleri ile sahadan Kürtleri uzaklaştırarak halksızlaştırmak.

Bu politikadan beklenen sonuç, baskın sonuna kadar Kürt kimliğini, Kürt kültürünü ve hayat yolunu tıkamaktır.

Irak sözü edilen kimyasal saldırılarının baş kanıtları Türkiye'deki Kürt mültecileridir. Atak; yer, zaman ve metod itibarıyla dikkatle ve genişçe rapor edilmiştir. Bu birinci elden raporlar, Irak'ın 4 yıl

Irak'ın savaşında kimyasal silah kullanıldığına dair dökümanlar ve vahşi Kürt politikasıyla daha bir güçlülük kazanıyor.

Kimyasal silah atakları ile ilgili fizik deliller de vardır, fakat bunların Türkiye'de ilde edilebilirliği sınırlıdır. Teşhis için belirtiler çok güçlük çıkarıyor. Bu güçlükler, sağ kalanların hafif yaralı olmalarından dolayıdır ki, o engebeli arazide ancak hafif yaralılar kurtulabilirlerdi. Dahası, kimyasal silahlardan ziyade diğer silahlarla ilgili fiziksel delillerin olmayışı da bu kimyasal silahların peşmergeleri ile 65.000 Irak Kürt'ünü kabilelerle Türkiye'ye sürebildiğinin delilidir. Eğer

Iraklılar alalade silahlarla saldırıya geçmiş olsalardı, biri bunlar üzerinde herhangi bir kurşun yarası görülebilirdi. Bir çelişkili durum olarak kimyasal silahlar, diğerlerinden daha az iz bırakır.

İlticacıların kabulü, Türkiye'nin başına kaygılar açmış gibi görünüyor. 65.000 ilticacının girişi, Türk hükümetine esaslı ağır yük bindirmiş ve ülke uluslararası bir yardıma muhtaç kılmıştır. Durum böyle iken Türkiye, Kürt ilticacıları kabul etmekle Irak'ın öfkesini çekme riskine girmiştir, ki Türkiye komşusuyla iyi ilişkiler içindeydi. Sonuç olarak Türk hükümeti gaz hikâyelerini örtbas ediyor. Böyleyken dikkatle, onla-

rın yalan olduklarını da söylemekten kaçınıyor ve sınır bölgesi yerel yöneticileri de bu konuda Ankara'yı takip ediyor.

1984'ten beri diğer ülkelere hiçbir ekonomik yaptırım borcu ödemedi geniş ölçüde kimyasal silah kullanıyor. Toplu önceki sonuçları dikkate alınarak, Iraklılar Kürt'lere karşı uluslararası herhangi bir (tepki) almayacakları inancındalar. Reagan yönetimi Irak'ı 1984'ten beri kimyasal silah kullandığından dolayı alenen suçladı. O (yönetim), (Irak) bu silahları kullanmaktan caydırıcı bir işleme başvurmadi.

Irak'ın Gücü

PRAVDA

Нажим на Ирак

ВАШИНГТОН, 10. (Соб. корр. «Правда»). «Высокая мораль» Вашингтона, которую он всякий раз ставит в пример остальному миру, часто оказывается на поверку упражнением в лицемерии. Сенат конгресса США единогласно одобрил срочные законодательные меры в отношении Ирака, обвинив его в «грубом нарушении международных законов». Законодатели запрещают предоставление арабской помощи кредитов, а также оборудования для нефтяной промышленности, закупки оборудования в пользу Ирака и других подобных операций. Кроме того, США иступают в международном финансовом органе против предоставления Багдаду займов. «Чем же насолил Ирак американскому сенатору? Конкретно речь идет о весьма расшарившихся туманных сообщениях, согласно которым он применил от-

равляющие вещества в военных операциях против курдских повстанцев. Эти сообщения основываются на показаниях неких курдских беженцев. Никаких более существенных свидетельств у Вашингтона нет. Хотя госсекретарь Шульц, другие официальные лица в последние дни неспешно с обвинениями здесь обещают, что в Ч. Ред. 11 EYLÜL 1988

вероятного вопиющего домысла применения химического оружия. Его просто не захотели слушать, потому что преследуют совсем иные своекорыстные цели. Ведь ли будет ошибкой сказать, что одна из них — политико-экономический нажим на Ирак, который обеспечит его экономическую помощь. Как бы то ни было, американская сенатом акция поступила сейчас в рассмотрение палаты представителей, которая, как ожидается, также ее поддержит. Индикаторы мер раскрывают, что Ирак получает на себе эффект почти немедленно — страна накопила огромный долг в 60 миллиардов долларов. Экспорт иракской нефти в США снижился, но Багдад получает 800 миллионов долларов в виде кредитов.

В. ГАН.

Dış dünya'ya örnek olan Washingtonun yüksek ahlaki sık sık ikiyüzlülüğün bir yoklaması olarak ortaya çıkıyor.

Amerika kongresine bağlı Senato, oybirliği ile "uluslararası yasaları kabaca çiğnediği" gerekçesiyle, Iraka karşı ağır ekonomik müeyyideler uygulanması için karar aldı. Bu müeyyideler arasında, bu Arap ülkesine kredi verilmemesi ve Irak petrol ürünlerinin alınmasının durdurulması ve aynı şekilde ABD uluslararası finans kuruluşlarına

baskı yaparak Bağdata borç verilmesinin önlenmesi gibi önlemler vardır.

Irak'ın Amerikan senatörlerine karşı tepkisiyse nasıl oldu? Daha somut olarak sözkonusu olan durum ise, Irak'ın Kürt halkına karşı kimyasal silahlar kullandığı yarım yamalak bir ağızla yapılan bazı açıklamalardır. Bu açıklamalar, doğal olarak Kürt mültecilerinin ifadelerine dayanmaktadır. Bunun dışında Washington hiç bir sağlıklı kanıt ortaya koymamaktadır. Son

günlerde ABD dışişleri bakanı Shultz ve diğer yetkililerin Irakı bir çok defa suçlamalarına rağmen, bu yetkililer ABD dış politikası temsilcisi Ç. Pedmen ısrarlı bir şekilde bu suçlamanın temellendiği sorunları görüşmekten kaçınıyor.

Bu gözle görülür duruma rağmen, ABD hükümeti ve kongre Irak dış işleri bakanı S. Hamadi'nin Amerika başkentindeki basın toplantısında kimyasal silah kullanıldığı yolundaki iddiaları kesin bir dille yalanlamasını küçümsediler. Onlar tamamen başka amaçlar peşinde oldukları için bu açıklamayı dinlemediler. Şunu belirtmek yanlış olmayacaktır ki, Irak'ın ekonomik ve politik gücü, kesinlikle onun (Irak) "anlayışını" haklı çıkarmaktadır.

Senatonun onaylanan eylemi ne olursa olsun şimdi Amerikan temsilcileri beklenildiği gibi bu eylemi destekleyeceklerdir. Gözlemciler, Irak'ın tüm bunları hemen üzerinde hissettiği hesabını yapmaktadır. Ülke, 60 milyar dolarlık büyük bir borç yükü altındadır. Irak petrolünün ABD'ye ihracı çok az bir düzeydedir. Ancak bunun yanında Bağdat, ABD'den 800 milyon dolar kredi almıştır.

Dr. Nûreddin Zaza Çu Heqîya Xwe..

Mirina Dr. Nureddîn ZAZA, Ji bo tevgêra Kurdî windabunek mezin bu. Ewî jiyana xwede ji bo Tevgera Rizgarîya Kurdî xebatek hêja kir. Kar û barê xwe yê siyasî de N.Zaza, tu carî serê xwe netewand .

Dr.N.ZAZA, li Kurdistanana Bakur, li qeza Madenê hatibu dinê. Ew û malbata xwe jî, weke gelek malbatên li Kurdistanana Bakur li himber zilmu zor-dariya dijmin bazda û hat Kurdistanana Suriyê. Li wir jî di gel gelek zana û welatparêzên Kurdistan'ê xebata xwe ya Kurdîyatî berdevam kirin. Dr.ZAZA, piştî demekî ji bo xwendina bilind derket Avropa. Li Avropajî bi aktîf ket nav kar û barê siyasî. Ewî xwendina xwe ya bilind qedand û beşê Pedagoji'de doktora kir.

Dr.N.ZAZA, piştî xwendina xwe vegeerî-ya Kurdistanana Suri û li wir nav sefên Partî Demokratî Kurdên Suri (PKKS) bi aktîf karê xwe kir. Ev bi xebata xwe ya Partî de pêşket û demekî di-

rêj bu Sekreterê Giştî yê Partî (PKKS) Dr. N.ZAZA ji ber karê siyasî gelek cara hat girtin û wextekî dirêj zindana'da ma. Ewî di zindana da her demî berxweda û dibu mîsalek hêja ji bo hevalên xwe jî. Piştî demekî şertê mayîna wî li Suri neman û ew sala 1969'ê carîdin vegeera Siwisre.

Dr.N.ZAZA, warê edebî û zimanê Kurdi'de jî xebitîye. Bi navê "Şerê Azadî" pirtukek ya wî hatîye çapkirin. Û çiroka " Memê Alan " jî nivîstîye. Wekdin bi zimanê Frensî jî bi navê "Jiyana Min a Kurd " pirtukek wî hatîye çapkirin. Ji alê din ewî, Kovar û rojnamên Kurdî de gelek nivîsar nivîstîne.

Nureddin ZAZA, jiyana xwe de, bi kirina kar û xebata siyasî de bibu wek mîsalkî ji bo gelek kesen siyasî. Heta mirî jî her di nav karê siyasî de bu. Pê guman mirina wî ji bo Tevgêra Rizgarîya Kurdî velehiyek çêkir. Lê ewê her demî di bîra millet'te Kurd de bê. Ewê, tekoşîna gelê me de bijî...

GÜNEY'DEN GÖÇ ve ÖNÜMÜZDEKİ

ACİL GÖREV

Kürt halkı üzerinde sömürgeci devletler tarafından uygulanan "çözüm!" politikalarında son 200 yıldır bir değişme olmadı. Bu politika dün de, bugün de Kürt halkını "imha" ve imha edemediklerini göçe zorlama, ya da zoraki göçettirme; "nakil ve iskân" yasalarını hayata geçirmekle oldu.

Değişen sadece, halkımızın katliamında kullanılan, sürekli gelişim içinde olan silahlardır.

Ağustos saldırılarının sonunda, Güney Kürdistan'da kimyasal silahların etki alanından kendilerini kurtarabilenler, ki sayıları 100 bini aşan ve

%80'i çocuk ve kadınlardan oluşan insanlarımız, bu kez yaşadıkları köylerinden ayrılıp, yollarda yine kayıplar vererek göçetti. Onlar, ülkelerinin kuzeyinde kendilerini nelerin beklediğini biliyorlardı. Ancak başka seçenekleri de yoktu.

Kuzey'e göçten sonra T.C. tarafından insanlarımıza "misafirperverlik" adına soğuk, kuru ekmek, aşağılama, dövülme, kısaca maddî-manevî işkence sunuldu!

Kuzey Kürdistan'da, göç eden Kürt kardeşlerinin yardımına koşmaya hazır milyonlarca Kürt, evini açmak, aşını paylaşmak için T.C.nin koyduğu yardım etme

yasaklarını aşmayla yüzyüze bırakıldı.

T.C., 31 Ağustos'ta bir genelge yayınlarak "yardım sağı" koydu. Göç eden Güneyli kardeşlerine yardımın engellenmesi, ulusal bilincin daha da yükselmesini getirdi ve sömürgecilerin oyunları karşısında Kuzey Kürdistan'daki halkımızın götürdüğü yardım kampanyaları protesto ve başkaldırı boyutlarına ulaştı.

Günümüzdeki görev, her türlü siyasî hesapların ötesinde, Güneyli kardeşlerimize her alanda sahip çıkmaktır.

TÎRÊJ

Û

Ey Welat

Ey welat ez can fedayê deşt û zozanê te me
Can fedayê av û dehl û bax û bostanê te me.

Sond û peyman bî li ser min di te parêz kim welat,
Xwîna narincî birêjim merdê pêcanê te me.

Dest li serdarê tifingim çok ji erdê nabirim,
Pasîban û leşkerê armanc û nişanê te me.

Can bi sojîm di bi pêt û agirê cenga welat
Agirê Zerdeşte bi ez bi xwe perwanê te me.

Bostekî ez ji te nadim bi welatê Hind û Çîn,
Tu bihiştê îrêmî ez sûr û gerdanê te me.

Di bîrîm ez bi şûr û xenceran destê çepel,
Roja zenge tu dizanî xortê Kurdanê te me.

Di ji qada te bi derkim ez neyar û dijminan,
Hîm û binyat û esasê birc û eywanê te me.

Di bi hêz û hinera xwe ez te parezkim welat,
Ala rengîn jorve hildim ez li serbanê te me.

Rengê Tîrêj û birûskan di xwe berdim ser neyar,
Ser bilindim bê guman pêşmerge Berzanê te me.

Li dinyayê, gelek hunermend yên bi nav û deng hene, kû ne xwendine û ne dibistana de gihane. Ew hûnêr hindiruyê wade heye. Merov dikarê bêjê ev tişt ji bo hemu beşên hûnêrmendiye derbas dibe. Wek mîsal, gelek mûzîsyen û dengbêjin mezin hene ku ew ne dibistanên hunermendiye de ra bune. Lê ewa di nav millet'te gelek nav û deng dane. Merov dikare ji hemu beşên hunermendiye ji van kesan mîsala bide.

Xort kirin û pêşbirina zimanê milletan de, rolek pir mezin ye şair û nivîskara he ye. Ji ber ku carna gelek tişt nava insana de hene, merov dixwaze van tiştên çewe ku nava merov de ye welê bidê der kirin, an jî binivîse. Lê belê her merov nikarê wê tiştê bike. Belê yek şair an jî nivîskar dikarê her tiştê ku ji nava wî/wê tê bibe û binivîsê. Ev ferqa herî mezine navbera şair/nivîskar û insanên dide. Ji bo wê tiştê jî xwendina dibistanê ne tiştê welê pêvîste. Tinê dibistan wê xusîsiyeta mirova ya heyî pêste dibe.

Nemazê welate wek Kurdistanê de (ji ber ku imkana xwendinîya hûner bi zimanê kurdî tine.) gelek şair bi vî awayî hene. Mamostayê Tîrêj jî yek ji van kesaye.

Tirêj, di sala 1923'yê de Li Kurdistana surî , qeza Qamîşlu, li gundê Niçim hatîye dinê. Navê Tirêj yê rastî Naif'e. Malbata wî pir feqîr bu. Zarokîya wî, warek tengav de û nav xîzanî û feqîrîyê de derbas bu. Ji bo kû babê wî pir feqîr bu nekari Tirêj bişîne dibistanê. Ji ber vê yekê ew zarokîya xwede ne çu dibistanê û ne xwend. Zarokîya xwede xwendin û ne çuyîna Tirêj dibistanê wek girikî li ser dilê wî ma. Û ev tişt jêre bu hesretek. Ji ber kû Tirej, pêşketin û kirina xebatê li ber milletê Kurd'de xwendinê de didit.

Ewî ev hesret dilê xwe gelek helbestên xwede anîye ziman. Ew helbestên xwe de dixwazê ku zarokên Kurda bixwînin da ku zana bin û kêrî welatê xwe û doza milletê xme werin.

Ew helbestekî xwe de di bêjê ku : Welatê me xweşe

Dibêjinê Kurdistan

Lezke zû bimeşe

Da em biçin dibistan

Bê xwendin û zanîn

Nabe tu kar û xebat

Dema ku emrê Tirej bu 16 salî ew, bi Perçiqandina xwe ya netewî hesîya , û xwe bera qada tekoşîna gelê xwe da. We gavê bi nexwendina xwe kemasiyek pir mezin xwere dît û giringîya xwendin û nivîsandinê fêmkir. Ket keftulefta fêrbuna xwendinê de.

Tirej, li ba mella dest xwendinê kir. Piştî demekî çend sala çu li dibistana Amûd'ê bi arî-kariya Qedrî Can xwend. Lê mixabin xwendina xwe berdevam nekir. Ji ber ku xwedîkirina malbata Tirej ketibu stuyê wî. Ewî ji mecburî ji dev xwendinê berda û ket qada bizava xwedîkirina malbata xwe. Lê Tirej bi xortî nav Tevgêra Rizgarîxwaza Kurdi de kar dikir. Bi vê riyê gelek têkilîyên wî li gel Zana û xebatkerê Kurd çebun. Awayê dijî, Tirej pir pirtûk, Kovar û Rojname dixwendin. Bi vî avayî ji alîki xwendin û nivîsandina xwe pêşde bir û alîyê di doza welate xwede zanîna xwe xort dikir.

Tirej, sala 1943'yê kû emrê wî hêja bîst salî bu dest nivîsandina helbesta kir. Ji wê rojê heta roja iro, Tirej, dinivîse. Helbesten wi li ser nexweşî û îşa milletê Kurd hatine nivîsandin. Ewî piraniya helbestên xwe li ser pirsra netewî û Niştîmanî le kirine, Gelek li ser tebieta Kurdistanê û li ser Evîniye ji lê kirine.

Tirej, sala 1955'ê de Diwana xwe ya yekem tamam kir. Li mixabin ji berî kur, Divana wî bê çapkirin. Kolonyalista dest danî ser û ew Dîvan nehat çapkirin. Lê himber hemu êrişên dijmin evî ji dev lêkirina helbesta berneda û gelek ji helbesta berneda û gelek ji helbestên wî bûn stran û riya sazband û denbêjin Kurd'de ketin nava gel û ji gelê Kurdistanêre bun mal.

Mamosta yê Tirej, helbestên xwede geh Evîndarek dil şevata, geh li meşîk direj deye li seranserê Kurdistanê, geh jî li şer de teniştê pêşmergekî ye.

Ewî rizgarkirina Kurdistanê de hevîya xwe hemû berdaye şerê pêşmergan, ev hevîya wî gelek helbestande dixweyê. Ev di bêjê ku : Merşa Pêşmerge

... Çavê me li benda te ye Pêşmerge me

Çare û ûmîda me ye Pêşmerge me

Dara jiyanê şîne Pêşmerge me

Ava ku tê ser xwîne Pêşmerge me...

Mamostayê Tirêj, li himber şoreşa Kurdistanê tu cara hevîya xwe wînda nekiriye ev tişt helbestên wide xuyuye.

Tirêj roja me de dijî û ji alîki dinivîsê û ji alîki jî nav refên Tevgêra Rizgariya Kurdistanê de xebatê dike..

Xwendevanên Hêja...

Demaku yekîtiya Partî Demokrat Kurdistan (PDKT) pêkhatî, belavokek bi zimanê Tirkî derketibu. Em kovara xwede vê belavokê bi zimanê Kurdî pêşkêşî xwendevanan dikin.

JI BÎR U RAYA GIŞTÎ RE

Di roja me de dinya, bi hevdûdîtînen serokên yekîtiya Sovyet û Amerîqa Yekbûyî bi xurtî ber bi nermiyê ve diçe. Sovyet bi berdewamî leşkerên xwe ji Afxanîstan dikşîne. Li Amerîqa navîn bi destpêka hevdûdîtina Kontra û hikûmetê, hinek hêzên Nikaragua yê kû şerê çekdari dikiran berê xwe dan tekoşîna siyasî. Li Afrika Başûr-Rojava, pirsgrêka Namîbya di riya çareserkirinê de ye. Li Asya Başûr-Rojhilat, Wîetnam leşkerên xwe ji Kamboçya dikşîne. Li Kamboçya niqasha (raberizandina) hikûmetek koalîsyon tê kirin. Li Sahra Polîsarîo û Fas qîm û riza xwe bi hilbijartina gel anîn. Li Afrîqa, Etopya-Somalî di gelek babetan de gavên girîng avêtin. Li Qibrîsê civanê civanê dîroka ku ji bo careserkirinê hatiye armanckirin, Hezîrana 1989 an e. Mesela Filîstîne di tu pêvajokê de weke niha nêzîkî çareserbûnê nebûye, Şerê Îran û Iraqê di pêvajoka agirbirîne de ye. Bê guman, di van pêşveçûnan de tekoşîna gelên herême rola herî mezin lîstîye û ji vê û pê de jî wê bilîze.

Ji aliyê din milletek, millete Kurd, li ber çavên dinyayê tê îmhakirin. Milletê me, ji aliyekî bi qirkirin û ji aliyê din de jî bi asimilasyon û nefîkirinê ve hatiye dorpeçkirin.

Ciyên ku xwedihêz dest tavêjnê, ji bo bûyerek piçûk qiyamet tê rakirin, lê Hîroşîmen me ji xeynî yek-du protestoyan bi bédengî li ber lingen çû. Bi ser de, li hemser vê bûyerê bédengmayîna Yekîtiya Sovyetê, ku qaşo dibê ez li cem gelên bindest im, gelekî gikrane ye. Dinya li hember me ketiye guhê Ga (bédeng e), lê ji aliyê din Kurdistan di nav agir de dişewite.

Gelê me, li rojhilata Kurdistanê ji bo gîhana armanca xwe, tekoşîna xwe didomîne. Êş û wêraniya şer dijî û dibe armanca êrişan.

Başûrî Kurdistanê tam di nava tekoşîna man û nemanê de ye. Ji aliyekî Helepçe û di êrişên Tebaxê de bikaranîna çekên kîmyewî û derxistina agirên derûdorê, bûye sedema bi hezaran kuştî û brîndaran. Ji aliyê din piraniye erda Kurdistanê di rewşek çolkerî deye. Ji sala 1967 an û pêde 7000 gund hatine

wêrankirin û di bajarên girîng ên Kurdistanê dewek: Mûsil û Kerkûk-hejmara nifusê ji bo Ereban hatiye ghurtin. Xelkên ku di herêmen stratejîk de hatine girtin di wargehan de hatine Rewş acîl e.

Di rêxistinên, ku nikarin hikmê li taxekê bikin, de hepiskirina kesên welatparêz qetil e. Yekîtiya rêxistin û partiyên bi vî awayî xwe daye pêş. Afirandina alternatîfê bûye meselek jiyandî.

Em Partî Demokratî Kurdistan-Tirkî (PDK-T) û Rizgarîxwazên Netewiyên Kurdistanê (K.U.K) bi zanîna erka ku millete me daye ser milên me bi rê dikevin û ji ber hewcedariya bilindkirina tekoşîna bakurî Kurdistanê, yekîtiya Partiya xwe cardin dixin jiyandî.

Wek tê zanîn, piştî sala 1938 an, bi qirkirina Kemalîst û çalakiya nefîkirinê, bûyera Dêrsimê hat girtin û bakurî Kurdistanê ket nava bédengiyekê. Ev dem, piştî vegera Barzanî ya Iraqê di 1958 an de hat girtin. Livîna ronakbîrên bakurî Kurdistanê, meqamen Tirkên hov mecburî tedbirgirtine kir. Di sala 1959 an de di dîroka me de bûyera girtina 49 an çebû. Piştî wê, di 1960 î de 55, di sala 1965 an de jî bûyera 14 an taqîb kir. Vî tiştî, bi tesîra tekoşîna me e rizgariya netewa başûrî Kurdistanê, di 11 ê Tîrmeha 1965 an de damezirandina PDK-T bi xwe re anî. Damezirandina Partiyê bala piraniya gelê me kişand û kolonyalîst mecburî tedbirgirtinê kirin. Di sala 1966 an de sekreterê giştî vê Partiya me Faîq Bucaq bi destê saziya îstîxbarata kolonyalîst şehîd ket. Piştî wê, Saîd Elçî bû sekreterê giştî yê Partiyê. Di vê demê de, dewleta Tirk li dijî şiyarbûnê dest bi êrişên qomando kir. Li dijî van êrişên han bireveçûnên civatî yê 1967-68 an bû bersiva gelê me. Di sala 1968 an de karbidestên Partiyê hatin girtin û ew şandin Antalya yê. Li wir, di encama durişmên dadgehê de karbidestên Partiyê gelecê ceze xwarin. Paşê Saîd Elçî di sala 1971 ê de bi qompla hisbekê, ku di 1970 î de ketin nava Partiyê û beyî ku vê hebûnê hezim bikin ketin refê pêşî, hat şehîd kirin.

Partiyê, ku piştî şehîdkirina Saîd Elçî hejiya, bi destpêka 1973 yan re cardin xwe da hev. Piştî bibinketina demî ya tevgera rizgariya başûrî Kurdistanê a 1975 an, Partî mecbûr ma barê tevayîya Kurdistanê bide ser milên xwe.

Partiya ku Piştî bibinketina demî ya tevgera rizgariya başûrî Kurdistanê a 1975 an ku mecbûr ma barê tevayîya Kurdistanê bide ser milên xwe, ji ber valayîya karbidestîya hundurî, bu şano(sahne)ya dîtinên cuda û grûbên nuh. Ev grûbbûn di qongra 1977 an de bû parçebûn û bê sedema tehrîbat û xisardîtina Partiyê. Pêşketina veqetandinê çiqasî tehrîbatkar dibe bila bibe, em, ên ku ber(ürün)ên veqetandinê ne, bi encama şertên welêt be jî, îro me biryara yekgirtina PDK ê daye. Çaxa me ev kir, me awayên ku hemi kes bikarnanî. Di yekîtiya me de ji bo me xala ji hemuyê mihûmtir, herî girîng samîmîyet e. Di pêvajoka xebata xwe de me carekê din dît ku di yekîtiya fikrî de gelek xalên me ên wek hev hene.

Em bi xar biservekin ku em bi vê gavê bi çavekî temamkirî li yekîtiya PDK nanerîn. PDK; kengî ku tevgera rizgariya netewî li hember dagîrgerên kolonyalîstên Tirk bike bingehê hûnayî, wî çaxî wê xwe ji bo yekîtiya gelê Kurd bike. Ji bo ku bigihê vê hêzê û vê pêvajokê, bêguman hewceyî alîkariya gelê me ye.

Di vê manê de, embangî demokrat, neteweperest, welatparêz, şoreşger û sosyalîstên Kurd dikin. Refê Partiyê me a netewîya şoreşgera demokrat ku armanca wê Kurdistanek serbixwe, demokratîk yekgirtî ye, ji xeynî xayînen netewî, ji bo her kesên Kurdistanî yên ku çêker hurmetkarê dema çuyî ne, vekirî ye.

dilkin. Di vê herêma me de a ku gelek Partiyên Kurd tê de tédikoşin, weke ku qedera Kurdistanê tê nivîsandin. Di van herêman ku di şerê rizgariya netewî de PDK tê de hêza yekemîn e, hêzên Pêşmergeyên ku Mesûd Barzanî bi xwe serpereştîya wan dike, di deverên bexelk de bê tawîz welatê xwe diparêzin.

Li rojavayî Kurdistanê jî, hê piraniya gelê me wek hemwelatî jî nayên hesabkirin. Bi proja kembera Erebi ev herêman Erebkirin.

Di vê herêmê de ciyê bakurî Kurdistanê cihê ye. Li Vir hem piraniya milletê Kurd dijî û hem jî parçê welatê me e

herî mezin di vê herêmê deye. Lêkolîna pêvajoka tehrîbatên Kurdistanê li derveyî vê belavokê ye. Lê hewceye em li vir çend xalan rêz bikin.

- Navên bajar, nehiye, gund û navê Kurdistanê, ku ji nivê dîroke ten, qedexe ne.

- Navên Kurdî li zarokan nabin.

- Di welêt de, di bin navê zagona idara awarte û waliyê herêmê (waliyê kolonyalîzmê) ku xwedî desthilatiyek bê sînore, şerek yekalî tê jîyan.

- Zimanê me, çand û dîroka me qedexe ye.

- Gelek gundên me hatine xerakirin, sînoren me hatine mayînkirin, welat di rewşek herêmek leşkerî deye.

- Mirov ten muxbîr kirin.

- Gelê me ê welatparêz tê nefîkîrin û di ciyên çûne de jî rehet nayên hiştin û dikevin bin çav.

- Piraniya leşker, polîs, Qumandoyên cendirma û qontrgerilla di çiyayên Kurdistanê de hatine bi cîh kirin. Ew di nav cilên gelê me ên netewî û herêmi de provakasyonan lidardixin.

- Êşkence u cînayetên ne resmî meşrû ne.

- Pişavtin(asîmîlasyon)bi riya telewîzyon û saziyên perwerdekariyê bi xurtî didome.

- Di bin navê "parêzkerên gund" de gelê me tê perçekirin û wan bi hey didin kuştin.

Liste hê jî kare bê dirêj kirin. Bi kurtî gelê Kurd di "pira serate"re derbas dibe. Milletê Kurd, ku alîkar û dostên wî tunene, îro jî hemi dema bêhtir bi afirandina pêşengiyek netewî û demokratîk, ku karibe bibe alternatîf, hewce ye. Li b

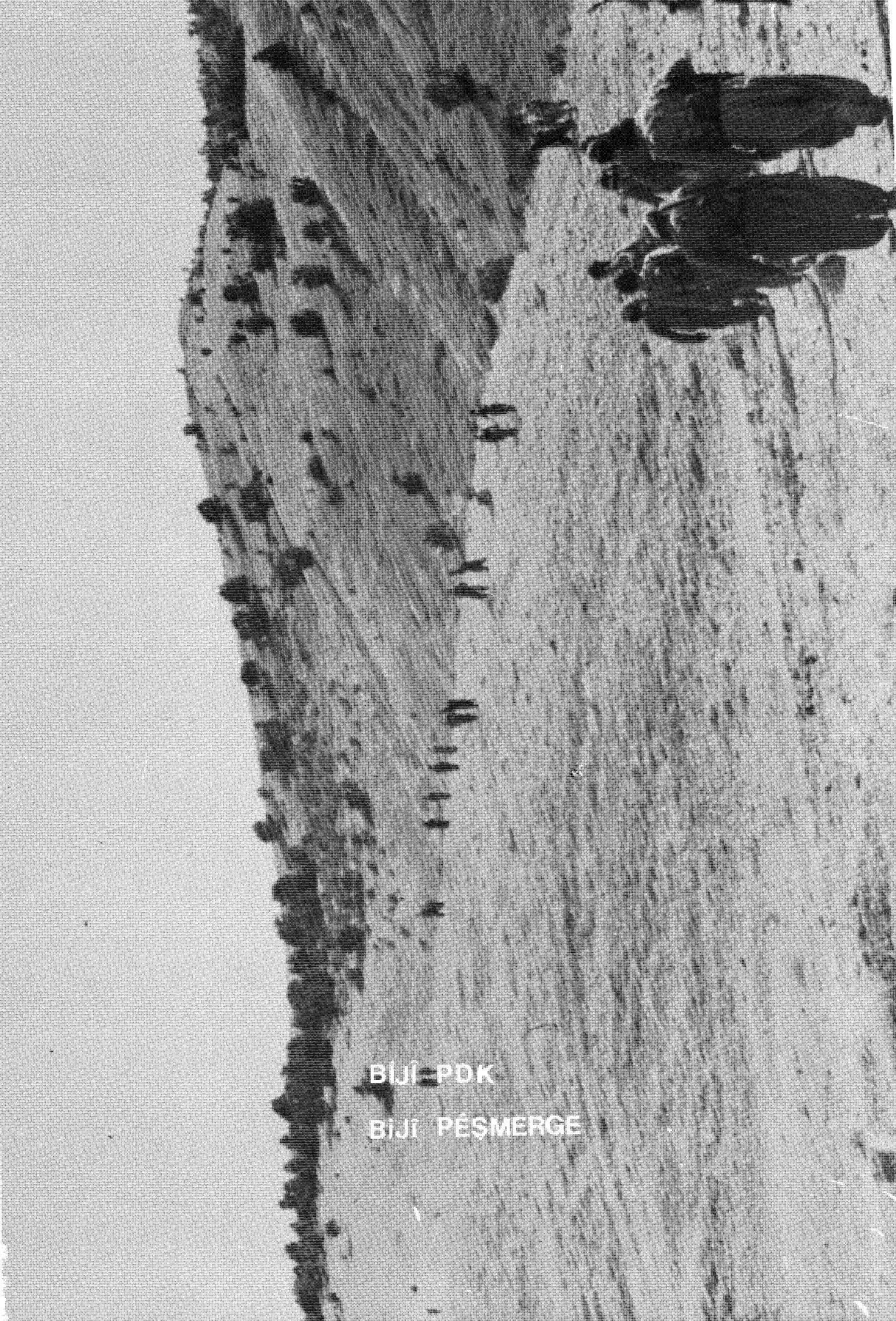
- Roj ne roja rawestîne ye

- Roj ne rojabêhêviyê ye

- **Bijî Partî Demokratî
Kurdistan û Yekîtiya wê**

**Partî Demokrat Kurdistan
(PDKT)**

30.10.1988

BİJİ PDK

BİJİ PÊŞMERGE